

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

สภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์ของกลุ่มของ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

ในจังหวัดสิงห์บุรี

PERSONAL CHARACTERISTICS AND GROUP SITUATIONS
OF SUCCESSFUL FARM HOUSEWIFE GROUPS MEMBERS
IN SINGBURI PROVINCE, THAILAND

โดย

นายประสัท คำขึ้น

เสนอ

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เพื่อความรู้สมบูรณ์แห่งปัญญาเทคโนโลยีการเกษตรรวมดำนัดพิศ (ส่งเสริมการเกษตร)
พ.ศ. 2537

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร

ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา

ภาควิชา

เรื่อง สถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี

PERSONAL CHARACTERISTICS AND GROUP SITUATIONS OF SUCCESSFUL
FARM HOUSEWIFE GROUPS MEMBERS IN SINGBURI PROVINCE, THAILAND

นามผู้วิจัย นายประสาธ คำชื่น

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

วันที่ 28 เดือน ๑๐ พ.ศ. ๕๖

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนผล)

วันที่ ๒๘ เดือน ๑๐ พ.ศ. ๕๖

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนผล)

วันที่ ๒๘ เดือน ๑๐ พ.ศ. ๕๖

รักษาราชการแทนหัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ ๒๘ เดือน ๑๐ พ.ศ. ๕๖

บัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

อนันต์ นันทินันท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ เทียงตรง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 3 เดือน ๑๑ พ.ศ. ๕๖

คำนิยม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เทพ พงษ์พานิช รอง-
ศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนุผล คณะกรรม-
การที่ปรึกษาการวิจัยที่ได้กรุณาให้การปรึกษาแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการทำงาน
วิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากผู้ช่วย
ศาสตราจารย์จรรยา อภิชาติตระกูล ตรวจสอบแก้ไขบทความภาษาอังกฤษ และ สำนัก-
งานเกษตรอำเภอเมืองหัวดสิงห์บุรี ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูล สมาชิกกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรทุกท่านที่ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ความดีที่ได้จากการวิจัยเล่มนี้ ขอมอบให้แก่บิดา มารดาและภรรยาของผู้วิจัย
คุณพิมพ์พร คำชื่นนาคอยให้กำลังใจสนับสนุนตลอดมา และขอขอบพระคุณผู้ให้ความช่วยเหลือ
ที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้

ประสาธ คำชื่น

มิถุนายน 2537

สารบัญเรื่อง

	หน้า
สารบัญตาราง	4
บทคัดย่อ	5
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาวิจัย	2
วัตถุประสงค์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์	4
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
ความหมายของ "กลุ่ม"	7
แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มและพัฒนากลุ่ม	10
แนวคิดเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	15
สถานการณ์กลุ่ม	20
ลักษณะของกลุ่ม	22
ภาคสรุป	23

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	25
สถานที่ในการดำเนินการวิจัย	25
ผู้ให้ข้อมูล	27
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	28
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	29
การทดสอบเครื่องมือ	31
วิธีการรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
เวลาที่ใช้ในการวิจัย	33
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	34
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยา	34
อายุ	35
ระดับการศึกษา	35
รายได้ของครอบครัว	36
การติดต่อกับ , จ้างงานเกษตร	39
ประสบการณ์ฝึกอบรม	39
แหล่งของข้อมูล	42
สถานการณ์กลุ่มตามการรับรู้ของสมาชิก	42
ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ (ประธานกลุ่ม)	48

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ	53
สรุปผลการวิจัย	53
อภิปรายผลการศึกษา	55
ข้อเสนอแนะ	58
เอกสารอ้างอิง	61
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเพื่อการศึกษา	63
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้ศึกษา	72

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1. ลำดับสถานการณ์ของกลุ่มตามลักษณะของสามองค์ประกอบที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม	21
2. จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา	27
3. จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามสถานภาพส่วนบุคคล	37
4. จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	38
5. จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะทางสังคม	40
6. จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามสถานการณ์กลุ่มที่ประสบความสำเร็จใน 3 องค์ประกอบ	46
7. ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของผู้นำ	51

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : สถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์กลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี

ผู้วิจัย : นายประสาธ ค่ำชื่น

ชื่อปริญญา : เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

, 28 / 11 / 37

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อทราบถึง (1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จของจังหวัดสิงห์บุรี (2) เพื่อศึกษาสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของสมาชิก (3) เพื่อศึกษาลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม)

การรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ของจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 3 กลุ่ม โดยรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด ข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกนำมาวิเคราะห์ โดยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุโดยเฉลี่ย 44 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ย 147,410.52 บาท ต่อปี ผู้ให้ข้อมูลทุกคนระบุว่ามีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรโดยเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน สำหรับการประเมินประสิทธิภาพในการฝึกอบรมความรู้ ด้านเคหกิจเกษตร และด้านการเกษตรโดยเฉลี่ย 6 ครั้งต่อปี สำหรับข่าวสารความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับได้แก่ การถนอมอาหาร

การแปรรูปอาหาร ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากระบุว่าได้รับข่าวสารจากเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมากที่สุด

2. สถานการณ์กลุ่มตามการรับรู้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน-เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จทั้ง 3 กลุ่ม ระบุว่า ผู้นำ (ประธานกลุ่ม) มีสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิก กลุ่มมีความชัดเจนตามโครงสร้างของงานอยู่ระดับสูง และผู้นำ (ประธานกลุ่ม) มีอำนาจในการสั่งการ ลงโทษในระดับต่ำ

3. ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระบุว่า อายุของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการประกวดกลุ่มระดับจังหวัด มีอายุเฉลี่ย 6 ปี มีจำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน เฉลี่ย 27 คน จำนวนสมาชิกกลุ่มเริ่มก่อตั้งมีจำนวนเฉลี่ย 18 คน กลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่มเพิ่มขึ้น สำหรับความถี่ในการประชุมสมาชิกมากกว่า 2 ครั้งต่อปีขึ้นไป ส่วนความถี่ในการประชุมคณะกรรมการมีการประชุมปีละ 2 ครั้ง การร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่มระดับดี ไม่มีปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในกลุ่ม

ABSTRACT

Title : Personal Characteristics and Group Situations of
Successful Farm Housewife Groups members in Singburi
Province, Thailand

By : Prasat Khumchune

Degree : Master of Agricultural Technology
(Agricultural Extension)

Major Field : Agricultural Extension

Chairman, Special Problem Advisory Board:.....Thp.....

(Associate Professor Dr. Thep Phongparnich)

...28, July, 94....

The objectives of this research were to investigate (1) personal, socio-economic, and psychological characteristics of the members of the successful Farm Housewife Groups in Singburi province; (2) to identify group situation as perceived by the members; and (3) to study style of leadership as perceived by the members.

The data were collected from members and leaders of three successful Farm Housewife groups by means of interview schedules, and analyzed by using computer, SPSS programme.

The findings were as follows:

1. The members of the farm Housewife groups had an average age of 44 years and had completed Grade 4 of primary education. Their average annual income was 147,410.52 bath. They all had

contact with home economic officers at a average of once a month. Their average training experience was 6 times per year and the main source of information about food preservation and food processing was home economic officers.

2. the members of the three successful group stated good relationships between the group leaders and members clarification of the groups task structure was high and the group leaders authorities of penalty ware at a low level.

3. The Farm Housewife groups leaders stated successful in the provincial group competition have been established for an average of 6 years. The average number of members had been 18 when the groups had been first formed and it became 27 at the time when the research was conducted. Over two meetings per year were held among the members and two among the committee. The members had a good level of cooperation, but no conflict in ideas.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นในการพัฒนาประเทศจะต้องพัฒนาการเกษตรเป็นหลัก ถ้าเพียงเพื่อจะพัฒนาให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมล้วนๆ ย่อมเป็นไปได้ นอกเสียจากจะพัฒนาเป็นประเทศเกษตรอุตสาหกรรม เพราะว่าประเทศไทยมีพื้นที่เหมาะสมกับการเกษตรและผู้ประกอบการเกษตรคือเกษตรกร (อุดร ดันดีสุนทร 2532:20) ที่มีอาชีพการเกษตรฐานะยากจน ในการพัฒนาต่างๆ จึงเน้นเกษตรกรในชนบทให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นสามารถช่วยเหลือ และพึ่งตนเอง ได้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) มุ่งการพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เป็นแกนกลางในการพัฒนาเกษตรกร โดยระดมให้หน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชนเน้นที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาหลายๆ รูปแบบ วิธีการรวมกลุ่มนับว่าเป็นวิธีหนึ่งที่เกิดผลดี กรมส่งเสริมการเกษตรได้ถือเป็นนโยบายหลัก และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นในที่ท้องที่ และเป็นแกนนำครอบครัวเกษตรกรเข้าเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและกลุ่มยุวเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2518:5)

กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดนโยบายเร่งรัด ปรับปรุง ด้านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในช่วงปี 2530-2534 ไว้ 2 ประการคือ มุ่งเน้นกลุ่มสตรีแม่บ้านเกษตรกร และมุ่งส่งเสริมการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2533 : 3) ซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยเป็นพี่เลี้ยงคือ เจ้าพนักงานเคหกิจการเกษตร ประจำอำเภอทำหน้าที่ควบคู่ไปกับเจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการพัฒนาสุขภาพอนามัยของครอบครัวส่งเสริมให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ทางด้านเคหกิจเกษตร และประกอบอาชีพการเกษตรเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวอีกทางหนึ่ง ในปัจจุบันการรวมตัวของสตรีเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีสาเหตุหลายประการทำให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพร้อมใจกันเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันการดำเนินงานกลุ่มไปด้วยดีทำให้สมาชิกเห็นประโยชน์จากการตั้งกลุ่มมีความพึงพอใจจะอยู่กับกลุ่มต่อไป โดยไม่มีการสลายตัว

ปัญหาการวิจัย (Research Problem)

ในอนาคต บทบาทของสตรีจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะสตรีในชนบทกำลังได้รับความสนใจจากรัฐบาล แต่เดิมมาสตรีไทยมักจะมีบทบาทเฉพาะในครอบครัว การให้ความรู้ต่างๆ ส่วนใหญ่จะจัดอบรมแก่บุรุษเท่านั้น ในประเทศที่มีความเจริญทางด้านการเกษตรอุตสาหกรรม สตรีจะต้องมีบทบาทเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษ ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นการเพิ่มงานหรือภาระให้สตรี แต่เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งสตรีและบุรุษ จะต้องมีการพัฒนาพร้อมๆ กัน (กังสดาน เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2533:7) สังคมปัจจุบันภาวะทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว สตรีเริ่มมีบทบาทและมีส่วนร่วมเด่นชัดโดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ ในการเพิ่มรายได้จนเกือบครอบครัวยุคใหม่ทั้งประกอบอาชีพได้มีการส่งเสริมสนับสนุนสตรีเกษตรให้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเรียกว่า "กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" เพื่อรับความรู้ทางด้านเทคนิคเกษตรและการเกษตร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินงานด้านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่น้อยกว่า 16 ปี โดยมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในทุกพื้นที่ที่มีสำนักงานเกษตรอำเภอตั้งอยู่ทั้ง 6 อำเภอ 43 ตำบล ซึ่งปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 75 กลุ่ม สมาชิก 1,125 คน จากผลการดำเนินงาน จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนับว่าประสบความสำเร็จ และมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ชนะการประกวดผลงานดีเด่นได้รับรางวัลในระดับจังหวัด ระดับภาค จนถึงได้รับรางวัลระดับประเทศ จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ผู้นำท้องถิ่นเห็นความสำคัญได้รวบรวมสตรีในหมู่บ้านที่สมัครใจเข้าร่วมตัวเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แตกต่างกับกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มยุวเกษตรกร ที่มีแนวโน้มลดลง บางกลุ่มก็สลายตัวไป ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้เพื่อจะศึกษาถึงสถานภาพส่วนบุคคล ของสมาชิกและสถานการณ์ของกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the study)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จของจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของสมาชิก
3. เพื่อศึกษาถึงลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected results)

ผลการวิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตร, เจ้าหน้าที่งานส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งพัฒนาการในจังหวัดสิงห์บุรี สามารถใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้การปฏิบัติงานส่งเสริมบรรลุตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารในระดับภูมิภาคของจังหวัดสิงห์บุรี และผู้กำหนดนโยบายรวมถึงผู้วางแผนปฏิบัติงานสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการเสนอแนะหรือปรับปรุง ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาการรวมกลุ่มของแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวพื้นฐานในการวิจัยที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ขึ้น

4. นักศึกษาและผู้สนใจเกี่ยวกับการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาอันจะก่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป

นิยามศัพท์

(Definition of Terms)

แม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาของเกษตรกรหรือบุตรหลานของเกษตรกร ที่บุคคลสมบัติของการเป็นสมาชิกยุวเกษตรกร ได้รวมตัวกันในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์และจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหาของครอบครัวเกษตรกร ในหมู่บ้านหรือตำบลนั้นๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ของการอยู่ดีกินดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ และมีความมั่นคงของชีวิตครอบครัวอันเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องช่วยให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นด้วย

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาของเกษตรกรหรือบุตรหลานของเกษตรกรที่บรรลุนิติภาวะ มีความสมัครใจเข้าเป็นสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเห็นชอบจากหัวหน้าครอบครัว และกรอกแบบฟอร์มใบสมัครแก่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ

เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร หมายถึง ข้าราชการที่สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีคุณวุฒิประโยควิชาชั้นสูง หรือปริญญาตรีทางคหกรรมศาสตร์ได้รับมอบหมายในการรับผิดชอบดำเนินงานส่งเสริมด้านคหกรรมศาสตร์แก่ แม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลงานดีเด่นระดับจังหวัดปี 2534-2535

การรับรู้ หมายถึง ผลของความรู้เดิมบวกกับการสัมผัส (sensation) หรือเป็นผลของการเรียนรู้รวมเข้ากับความรู้จากการสัมผัสทันที โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ความรู้จากการสัมผัสแต่อย่างเดียวนั้นยังไม่มีความหมายผู้รับสัมผัสจะต้องแปลความหมายของการสัมผัสนั้นออกมา โดยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานเพื่อที่จะให้รู้ว่าสิ่งที่มาสัมผัสประสาทเรามีความหมายอย่างไร (กรรณการ ภูประเสริฐ, 2527: 188)

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

(Scope and Limitation of the Study)

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเฉพาะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น จำนวน 3 กลุ่มของจังหวัดสิงห์บุรี
2. การศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่
 - อายุ
 - ระดับการศึกษา
 - รายได้
 - ประสบการณ์การฝึกอบรม
 - แหล่งของข่าวสาร
 - ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร
3. การศึกษาถึงสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ
 - 3.1 สถานการณ์ของกลุ่ม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ
 - สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก
 - ความชัดเจนของงาน
 - อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ
 - 3.2 ลักษณะของกลุ่ม ได้แก่
 - อายุของกลุ่ม
 - จำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน
 - จำนวนสมาชิกกลุ่มเริ่มก่อตั้ง
 - การเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม

- ความถี่ในการจัดประชุมสมาชิก
- ความถี่ในการจัดประชุมคณะกรรมการ
- ความร่วมมือของสมาชิก
- ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในกลุ่ม

4. ข้อมูลในการวิจัยรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามนำไปสัมภาษณ์ ซึ่งมาจาก ความคิด ความรู้สึก และความจำของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอดีตที่ผ่านมาในรอบ 1 ปี

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัย สถานภาพส่วนบุคคล ของสมาชิกและสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ ได้ศึกษาและตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. ความหมายของ "กลุ่ม"
2. การเกิดกลุ่มและการเข้าร่วมกลุ่ม
3. แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มและพัฒนากลุ่ม
4. แนวคิดเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
5. สถานการณ์ของกลุ่ม
6. การรับรู้

ความหมายของ "กลุ่ม" (Group)

กลุ่มจึงมีความสำคัญต่อบุคคลอย่างมาก ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า "กลุ่ม" ไว้มากมาย เช่น รัชไนกร เศรษฐ (2528:257) ได้ให้ความหมายว่า "กลุ่ม" คือ การรวมตัวขึ้นของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อทำกิจกรรมบำบัดความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม ส่วน Bonner ในอวิล ธาราโกชน์ (2524:130) ให้ความหมายของกลุ่มว่า หมายถึง บุคคลจำนวนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ การเกี่ยวข้องสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดกลุ่ม (Group) สำหรับ นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2531:178) ยังให้ความหมายเพิ่มเติมว่า "กลุ่ม" เป็นหน่วยเล็กสุดในระบบสังคม (Social system) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย 2 คน ขึ้นไป แต่ละคนมีหน้าที่บทบาทต่างกัน แต่มีส่วนผูกพันกันในระยะเวลา และในลักษณะที่ก่อให้เกิดของกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

สุชา จันทน์เอม (2528:22) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า "กลุ่ม" หมายถึง

1. การรวมของบุคคลที่สนใจและความสนใจตรงกัน หรือ ร่วมทำกิจกรรม และมาตรฐานของพฤติกรรมร่วมกัน

2. กลุ่ม คือ การรวมของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีจุดประสงค์กิจกรรม และมาตรฐานของพฤติกรรมร่วมกัน

3. สมาชิกของกลุ่มจะต้องมีความรู้สึก มีทัศนคติและเป้าหมายเป็นกลุ่ม ไม่ใช่ เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

4. กลุ่ม จะต้องมีการจัดระเบียบและโครงสร้างที่แน่นอน

นอกจากนั้น โสภา ชูพิกุลชัย (2521:58) ได้กล่าวว่า กลุ่มประกอบด้วย สมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน มีการแสดงพฤติกรรมตอบโต้ สัมพันธ์กันทุกๆ กลุ่มที่เกิดขึ้น จะมีความผูกพันกันทางโครงสร้างหรือจิตใจก็ตาม สมาชิกในแต่ละคนในกลุ่มอาจ ประสบความสำเร็จหรืออาจมีความคิดเห็นสอดคล้องกันก็ได้ ที่เป็นเรื่องธรรมดาภายในกลุ่ม ทุกคนจะต้องมีระบบการดำเนินงานในกลุ่มจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และถ้าเป็นไปได้ ในทางดีงามก็จะบรรลุเป้าหมายที่ได้ผลคุ้มค่า แต่ถ้าเป็นไปในทางไม่ดีงามก็จะไม่เด่น

สำหรับ Gilmer ใน สมศักดิ์ คำศรี (2522:172) ได้กล่าวถึงกลุ่มว่าจะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มีค่านิยมตลอดจนมีเป้าหมายในการทำงาน ร่วมกันแต่ Marvin E. Shaw ใน สมศักดิ์ คำศรี (2522:172) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไปหลายลักษณะหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1. สมาชิกของกลุ่มมีการรับรู้หรือรู้ถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกอื่น (perception and cognition)

2. การรวมกันของสมาชิกจะเกิดจากการจูงใจที่จะได้รับการตอบสนองความพอใจบางอย่าง (motivation and need satisfaction)

3. สมาชิกมีการสร้างเป้าหมายของกลุ่มรวมกัน (group goals)

4. มีการร่วมกันสร้างปทัสถานของกลุ่มขึ้นมา (group organization)

5. สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน (interaction)

วัชรดา คลายนาทร (2530:66) ยังมีความเห็นว่า กลุ่มหมายถึง บุคคล ตั้งแต่ 2 คน หรือมากกว่านั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกันและการแสดงออกของบุคคลในกลุ่มจะ

เป็นผลมาจากการแสดงออกระหว่างกันของสมาชิก การที่คนจำนวนหนึ่งมารวมตัวกันมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (sense of belonging) มีการติดต่อสังสรรค์ระหว่าง (social organization) กลุ่มดังกล่าวเรียกว่า กลุ่มสังคม (social group) (อุบล เสงี่ยม-ปฏิกรณ์ 2528:50) ในทำนองเดียวกัน Bell and Sirja waki ใน นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2531:178) ให้ความเห็นว่า กลุ่มสังคมเป็นการรวมตัวของประชาชนที่มีสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเป็นแบบแผน สัมพันธ์ภาพที่ได้รับขึ้นอยู่กับบทบาทตำแหน่งที่เกี่ยวข้องระหว่างกัน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและยึดมั่นในจุดหมายบางประการเหมือนกัน

2. มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เมื่อได้เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม และมีผู้นำกลุ่มทำให้เกิดความอบอุ่นและมีเครื่องยึดเหนี่ยว

3. เพื่อส่งเสริมสภาพภาพของตนเอง ทำให้เกิดความภูมิใจ (self esteem) อันเป็นลักษณะความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน

4. เพื่อจุดประสงค์ทางธุรกิจ การรวมกลุ่มกันของบุคคลบางกลุ่ม มีความมุ่งหมายในการรวมกลุ่ม เพื่อจะได้มีกิจกรรมร่วมกันมีการพบปะสังสรรค์พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคคล ซึ่งประกอบธุรกิจคล้ายๆ กัน เช่น สโมสรโรตารี หรือสโมสรไลออน ฯลฯ ในทำนองเดียวกันการเกิดกลุ่ม (group formation) นั้น วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2527:257) ได้กล่าวถึงการเกิดกลุ่มว่า โดยทั่วไปการนัดคนมารวมกันเป็นกลุ่มที่เหมาะสม เขาว่ากลุ่มจะสามารถสนองความต้องการบางอย่างหรือหลายอย่างให้แก่เขาได้ คือ

1. บุคคลนั้นอาจถูกดึงเข้ากลุ่มโดยบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มนั้นอยู่แล้ว โดยคนที่ถูกดึงจะคาดไว้ล่วงหน้าว่าการที่เขาได้เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นได้ผลดี

2. บุคคลนั้นรู้สึกว่าจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นมีผลที่คุ้มค่าและเขารู้สึกว่า การที่เขาสามารถรวมกลุ่มนั้นจะช่วยให้สามารถบรรลุถึงความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ง่ายขึ้น

3. บุคคลนั้นเข้าร่วมเพราะเขาพอใจที่จะได้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม

4. กิจกรรมของกลุ่มเป็นที่ดึงดูดให้บุคคลนั้นเข้ากลุ่มเป็นสมาชิก เช่น เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมว่ายน้ำ เพราะอยากว่ายน้ำให้เป็นหรือเก่งขึ้น

5. บุคคลนั้นอาจเข้ากลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายทางอื่น เช่น นักธุรกิจเข้าร่วมกลุ่มอาหารกลางวัน ไม่ใช่เพื่อสังคมอย่างที่เป็วัตถุประสงค์ของกลุ่ม แต่เพื่อผลการติดต่อทางธุรกิจเป็นสำคัญ

การที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ความร่วมมือของสมาชิกเป็นสิ่งสำคัญมาก สมคัคดี คำศรี (2522:182) ได้ให้ความคิดเห็นถึงลักษณะของกลุ่มที่แสดงออกถึงการมีความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกเพื่อดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย อาจได้แก่ปัจจัยต่อไปนี้

1. มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันหรือมีสามัคคีจิต (esprit de corps) สมาชิกทุกคนมีความรู้ถึงกันเป็นพวกเดียวกันช่วยเหลือกันทำงาน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
2. สมาชิกแต่ละคนบรรลุเป้าหมายไปพร้อมๆ กัน สมาชิกจะมีความรู้ถึงความสำเร็จของกลุ่มเป็นความสำเร็จของตน และถ้ากลุ่มประสบความสำเร็จก็หมายถึงความล้มเหลวของตัวเอง
3. ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกอาจจะเกิดขึ้น มีสาเหตุจากความบังเอิญมิใช่เกิดจากความอิจฉา การกลั่นแกล้งหรือการขัดแย้งขัดขานกัน
4. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะให้เกียรติ และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
5. สมาชิกทุกคนมีขวัญและกำลังใจในการทำงานที่มีความกระตือรือร้น
6. สมาชิกทุกคนยอมรับในระบบการทำงาน
7. บรรยากาศแห่งมิตรภาพเท่าเทียมกัน ไม่มีเขาไม่มีเรา สมาชิกแตกต่างกันเฉพาะบทบาทและสถานภาพ

แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มและพัฒนากลุ่ม

สาเหตุที่มนุษย์รวมตัวกัน เพื่อจัดตั้งกลุ่มและสังกัดตนเองเป็นสมาชิกกลุ่มนับว่าเกิดจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา สังคมและเศรษฐกิจ แนวความคิดหลักที่เป็นเหตุให้บุคคลตั้งกลุ่มและสังกัดตนเองเป็นสมาชิกกลุ่มมี 2 แนวความคิด

ดังนี้

Cartwright และ Zander ในพิลด์ บัญญัติพันธ์ (2517:46) ได้กล่าวถึงเหตุที่บุคคลจัดตั้งและร่วมกิจกรรมกลุ่มว่า มีสาเหตุหรือปัจจัยดึงดูดให้เข้าร่วมกลุ่ม 2 ประเภทหลักคือ

1. ตัวกลุ่มเป็นความต้องการของบุคคล คือบุคคลมีความพอใจในการรวมกลุ่มเพื่อสนองความต้องการของตนเอง เช่น การรวมกลุ่มเป็นสมาชิกสโมสรกอล์ฟ เพราะตนเองชอบเกมกีฬาดังกล่าว เมื่อสรุปแล้วคือบุคคลซึ่งเข้าร่วมในกลุ่ม เพราะมีความสนใจในกิจกรรมหรือโครงการขององค์กรหรือกลุ่มนั้นๆ

2. การเข้าร่วมเป็นกลุ่ม จะเป็นวิธีสนองความต้องการมากกว่าอยู่นอกกลุ่ม หมายถึง บุคคลเข้าเป็นสมาชิกภาพของกลุ่มเพื่อบังคับให้เข้าทำประโยชน์ต่างๆ ซึ่งถ้าอยู่ภายนอกกลุ่มจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ เช่น การที่นักศึกษาหญิงเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมสตรีในมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้รับศักดิ์ศรีหรือชื่อเสียงและเป็นการยอมรับของนักศึกษาโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัย

Gibson Ivancevich and Donnelly ใน ไพรต์น เดชะรินทร์ (2526:20) ได้กล่าวถึงกลุ่มที่เป็นทางการ (formal groups) และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (informal group) นั้นได้ถูกจัดตั้งขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน และมีสาเหตุบางประการที่สำคัญคือ

1. จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจของมนุษย์ซึ่งแยกออกเป็น
 - ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (security needs)
 - ความต้องการทางสังคม (social needs)
 - ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ (esteem needs)
2. จัดตั้งขึ้นตามลักษณะความคล้ายคลึงกันและดึงดูด (proximity and attraction) หมายถึง กลุ่มมักจะจัดตั้งขึ้นจากที่บุคคลได้มีการปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งการปฏิสัมพันธ์กันดังกล่าวมักจะแยกประเภทกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะดังกล่าวเป็น 3 รูปแบบ คือ
 - จัดตั้งขึ้นตามลักษณะความคล้ายคลึงกัน หมายถึง กลุ่มที่ถูกจัดตั้งตามคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคลที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน เช่น สมาคมชาวทักษิณ

หรือสมาคมคนพิการ

- จัดตั้งขึ้นตามสิ่งดึงดูด หมายถึง กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะนี้เพราะเกิดสิ่งดึงดูดให้บุคคลรวมกลุ่มกัน เพราะมีทัศนคติหรือแรงจูงใจในบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน หรือเหมือนกัน เช่น กลุ่มผู้นิยมวัตถุโบราณ หรือชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรม

- การจัดตั้งกลุ่มเพราะเหตุผลในเชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (economic reason) การจัดตั้งกลุ่มขึ้นในกรณีนี้เพราะบุคคลมีความเชื่อว่าถ้าหากรวมตัวเป็นกลุ่มแล้วจะได้รับประโยชน์ในเชิงธุรกิจจากการงานที่กระทำอยู่ เช่น นายจ้างจะรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มนายจ้างเพื่อที่จะร่วมกันกำหนดค่าตอบแทนแก่คนงานของพวกเขา เพื่อให้อัตราค่าตอบแทนหรือค่าจ้างแรงงานอยู่ในอัตราเดียวกัน

โกวิท พวงงาม (2527:37-38) ได้เสนอแนะความคิดโดยรวบรวมขั้นตอนการพัฒนากลุ่มองค์กรประชาชนของส่วนราชการได้ดังนี้

1. การจัดตั้งกลุ่มต้องคำนึงถึงความเหนียวแน่น และประสิทธิภาพขององค์กรเป็นหลัก เช่น กลุ่มจะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชนและความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เด่นชัดร่วมกับสมาชิก โดยจะต้องกำหนดหน้าที่ให้สมาชิกรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตน กลุ่มจะต้องมีระเบียบวินัยอยู่ร่วมกันอย่างมีกฎเกณฑ์ และกลุ่มจะต้องสามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ยั่วยุให้สมาชิกมาพบปะกันบ่อยครั้ง มีแผนงาน มีกิจกรรมสนองตอบความต้องการของสมาชิกกลุ่ม

2. ส่วนราชการจะต้องเข้าใจปรัชญาและหลักการทำงาน เพื่อพัฒนาองค์การประชาชนมาก เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ของหน่วยงานโดยวางรากฐานทำงานจะต้องยึดหลักความต้องการและมีส่วนร่วมของประชาชน

Bernard Bass ใน ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526:52) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการพัฒนากลุ่มว่ากลุ่มจะต้องมีขั้นตอนผ่านกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอนนี้

1. การยอมรับซึ่งกันและกัน (mutual acceptance) คือในขั้นตอนแรกของการจัดตั้งกลุ่ม สมาชิกจะยังไม่มี การติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างดีเท่าที่ควร และไม่ปรารถนาจะแสดงความคิดเห็น ทัศนคติอย่างเปิดเผย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่สมาชิกกลุ่มซึ่งมีภูมิหลังที่แตกต่างกันต้องเข้ากลุ่มกิจกรรมกันเป็นครั้งแรก แต่

อย่างไรก็ตามจากกระบวนการกลุ่มแล้วในที่สุดสมาชิกแต่ละคนจะเริ่มติดต่อสื่อสารกันและกัน จะไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันว่าพวกตนอยู่ในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน

2. การติดต่อสื่อสารและกระบวนการตัดสินใจ (communication and decision making) เมื่อกลุ่มได้ถูกยอมรับในระหว่างสมาชิกกลุ่มแล้วสมาชิกเริ่มจะมีการติดต่อสื่อสารอย่างเปิดเผย และการติดต่อสื่อสารเหล่านี้จะเป็นผลให้เพิ่มความเชื่อมั่นและมีการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การถกเถียงหรือการอภิปรายกลุ่มจะเริ่มเป็นการแก้ไขใน เรื่องงานและพัฒนาขั้นตอนการทำงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

3. แรงจูงใจและผลผลิตของกลุ่ม (motivation productivity) ขั้นตอนนี้จะเป็นการพัฒนาของกลุ่มเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน และกลุ่มจะ ดำเนินงานด้วยความร่วมมือ ร่วมใจระหว่างสมาชิกกลุ่มมิใช่การแข่งขันกันเองในระหว่าง สมาชิกกลุ่ม

4. ระบบองค์การและการควบคุม (control and organization) เป็น ขั้นตอนที่กลุ่มได้เกิดบรรทัดฐานของกลุ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการเป็นแนวทางให้ สมาชิกกลุ่มมีความผูกพันและปฏิบัติตามในแนวทางเดียวกัน เป้าหมายของกลุ่มจะมีความสำคัญ เหนือกว่าเป้าหมายของส่วนตัวสมาชิกกลุ่มจะสร้างกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และถ้าสมาชิกคนใดไม่ ปฏิบัติตามหรือเบี่ยงออกจากกฎเกณฑ์ที่กลุ่มตั้งไว้ กลุ่มจะทำการควบคุมและจะลงโทษสมาชิก ด้วยการต่อต้านหรือไล่ออกจากสมาชิกกลุ่ม

กองปฏิบัติการและสำนักงานโครงการเงินกู้ (2528:49) ได้อธิบายถึง ลักษณะการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ โดยการวางโครงการของงบประมาณสนับสนุนเป็นทุนของ กลุ่มว่าในการดำเนินงานในลักษณะนี้ ต้องพิจารณาว่าทุกกลุ่มจะต้องมีเงินทุนเริ่มต้นเป็น เงินที่สมาชิกทุกคนต้องจ่ายเป็นหุ้น ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระเบียบของกลุ่ม เพื่อกลุ่มจะได้ นำเงินก้อนนี้ไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ใช้ในการดำเนินงาน กลุ่มจะต้องมีระเบียบของกลุ่ม และ ระเบียบว่าด้วย "ทุนของกลุ่ม"

นอกจากการที่กลุ่มจะดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับ การ จัดตั้งกลุ่มถูกหลักเกณฑ์ตามแบบแผนแล้ว ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2526:12-14) ยังได้ กล่าวถึงการจัดตั้งองค์การประชาชนให้สามารถพึ่งตนเอง ได้นั้นพอสรุปได้ดังนี้

ความสำเร็จขององค์กรประชาชนจะต้องขึ้นอยู่กับผู้นำในชุมชน ที่เข้าใจเรื่อง ความสำคัญขององค์กรประชาชนและผู้นำนั้นจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจ ผู้นำหรือบุคคลภายนอก ต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดตั้งกลุ่มในบรรดาการจัดตั้งองค์กร ประชาชนที่สำคัญ และตรงกับความต้องการของชาวบ้าน คือ องค์กรจัดตั้งที่เกี่ยวกับด้าน เศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและการปกครอง ชาวบ้านได้มีการรวมตัวทำอยู่แล้ว และสามารถ ทำได้เมื่อมีกิจกรรม เกิดขึ้นราชการ และหน่วยงานภายนอกไม่ควรเข้าแทรกแซงองค์กรด้าน เศรษฐกิจมากนัก นอกจากความรู้ด้านบัญชีและการเงิน การนำเงินหรือประโยชน์ ไปล่อให้มีการ จัดตั้งกลุ่มล้มเหลวสู่การทำความเข้าใจที่แท้จริง ไม่ได้

พจน์ บุญรัตน์ (2527:144-146) ได้สรุปถึงสาเหตุหรือข้อจำกัดใน การรวมกลุ่มของชาวชนบทไทยว่ามีสาเหตุมาจาก 2 ประการ คือ ทางด้านตัวบุคคลหรือ ชาวบ้านและฝ่ายราชการ คือ

ฝ่ายชาวบ้าน

1. การรวมกลุ่มของชาวบ้านมักจะทำกันในระดับตำบลหรือหมู่บ้านเท่านั้น ไม่ มีตัวแทนหรือหน่วยงานที่จะเสริมต่อจากระดับนี้ขึ้นไปสู่ระดับที่สูง เช่น อำเภอหรือจังหวัด ทำให้เกิดการขาดตอนต่อเนื่อง กลุ่มเหล่านี้จึงไม่มีอิทธิพลหรืออำนาจที่จะเสริมต่อขึ้นไป เพื่อ ต่อรองเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่แท้จริงได้

2. เกิดภาวะกลุ่มเพื่อ มีกลุ่มเกิดขึ้นอย่างมากมายในทันทีทันใด ชาวบ้าน เกิดความรำคาญ เพราะบางกลุ่มก็ไม่ได้อำนวยความสะดวกให้ตามที่ได้ตั้งจุดประสงค์ไว้ ทั้ง ยังเสียเวลาทำมาหากิน สมาชิกไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์แจ่มชัดเกิดความสับสนและไม่เห็น คุณค่าของกลุ่ม

3. ชาวบ้านไม่เข้าใจจุดประสงค์ ส่วนใหญ่เห็นว่าต้องเข้าเพราะจะได้แสดง ว่าตนร่วมมือกับรัฐบาล ยังไม่เข้าใจถึงผลที่จะอำนวยความสะดวกอย่างจริงจัง

ฝ่ายราชการ

1. การรวมกลุ่มมุ่งไปที่สิ่งล่อใจหรือรางวัลมากกว่าความต้องการของสมาชิก แทนที่จะค่อยๆ ศึกษาว่าในท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความต้องการอะไรก็ปรากฏว่าเสนอสิ่งล่อใจ ให้สมาชิกเข้ากลุ่ม แต่เมื่อสิ่งล่อใจหมดลงสมาชิกก็หมดความสนใจที่จะเข้ากลุ่ม ทำให้กลุ่ม

ต้องสลายตัว

2. ขาดความร่วมมือและประสานในหน่วยงานราชการด้วยกัน เกิดสภาวะงานซ้ำซ้อนต่างคนต่างทำ กลุ่มการจัดกระจายไม่ดำเนินไปตามทิศทางเดียวกัน

3. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ยังขาดตอน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่ส่งออกไปช่วยเหลือหรือปลูกศรัทธาให้กับชาวบ้านได้แล่นั้น ไม่ได้สร้างเงาหรือฝึกตัวแทนไว้สำหรับเป็นผู้ที่จะชักชวนสมาชิกกลุ่มหรือชาวบ้านร่วมทำกิจกรรม ดังนั้นเมื่อไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาประจำคอยแนะนำให้ทำกิจกรรมสิ่งต่างๆ จึงชะงักไปรวมทั้งกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2532:1-2) ได้ให้ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่า แม่บ้านเกษตรกร หมายถึง กลุ่มภรรยาของเกษตรกรหรือบุตรหลานหญิงที่มีคุณสมบัติพื้นฐานการเป็นสมาชิกเกษตรกร ได้รวมตัวกันขึ้นในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์ และจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงาน ช่วยกันแก้ไขปัญหาของครอบครัวเกษตรกรในหมู่บ้านหรือตำบลนั้นๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ของการกินดีอยู่ดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ และมีความมั่นคงในชีวิตครอบครัวอันเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องให้เศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มดังนี้

1. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันขึ้น เพื่อรวมกันใช้พลังความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์ และจิตใจในการปรับปรุงฐานะของสังคมเกษตรกรให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ ความสามารถ ด้านการเกษตรเช่นเดียวกับเกษตรกร (พ่อบ้าน)
3. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ด้านเทคนิคเกษตรในการปรับปรุงความมั่นคงของครัวเรือน

4. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรใช้ความรู้เชิงเกษตร เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนอีกทางหนึ่ง

5. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเป็นแหล่งรับบริการส่งเสริมทั้งทางด้านการเกษตรและเชิงเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้อย่างรวดเร็ว และประหยัดเวลา

6. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยกันแก้ไขปัญหาของสังคมส่วนรวม ปรับให้เข้ากับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

7. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะต้องไม่ขัดต่อนโยบายของทางราชการ และจะต้องไม่มีความมุ่งหมายทางการเมือง

กรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายที่จะเน้นหนักในการพัฒนาสถาบันเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2520:2) ดังนั้นนโยบายการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีดังนี้

1. แนะนำ และส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วเป็นอันดับแรก

2. แนะนำ และส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในหมู่บ้านที่มียุวเกษตรกรอยู่แล้วเป็นอันดับที่ 2

3. หากในตำบลนั้นไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มยุวเกษตรกร ก็ให้แนะนำส่งเสริมตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั่วไปในหมู่บ้านเป็นอันดับ 3

การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในระยะแรกๆ เจ้าหน้าที่เป็นผู้จัดตั้งให้ความช่วยเหลือ แต่ภายหลังเมื่อมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่นๆ ในจังหวัดของตน และเห็นประโยชน์ก็จะร่วมกันริเริ่มในท้องถิ่นของตนเองบ้าง (กรมส่งเสริมการเกษตร 2530:3) ดังนั้นวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจึงพอแบ่งได้ 2 วิธีการ คือ

1. การจัดตั้งโดยความริเริ่มของเจ้าหน้าที่

ก. เจ้าหน้าที่ดำเนินการประชุม ชี้แจง วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและให้วิพากษ์ข้อสงสัยต่างๆ

ข. แจกใบสมัครแก่ผู้สนใจ ชี้แจงวิธีการขอใบสมัครอย่างน้อย 1 สัปดาห์ล่วงหน้า

ค. การประชุม เฉพาะผู้สนใจส่งใบสมัคร

- การตั้งกลุ่มสมาชิกอย่างน้อย 15 คน
- ตั้งชื่อกลุ่มตามความเห็นชอบของสมาชิก
- อธิบายหลักการและวิธีการดำเนินงาน
- เลือกคณะกรรมการ
- รายงานการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่งจังหวัด และจังหวัดส่งกรมส่งเสริมการเกษตร

2. การจัดตั้งโดยความริเริ่มของแม่บ้านเกษตรกร

แม่บ้านเกษตรกรเห็นความสำคัญ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใกล้เคียง ดำเนินงานได้ผลก็มีความคิดริเริ่มที่จะจัดตั้ง รวมตัวเป็นกลุ่มขึ้นและเชิญเจ้าหน้าที่มาชี้แจง ให้สมาชิกทราบ โดยมีหลักเกณฑ์การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

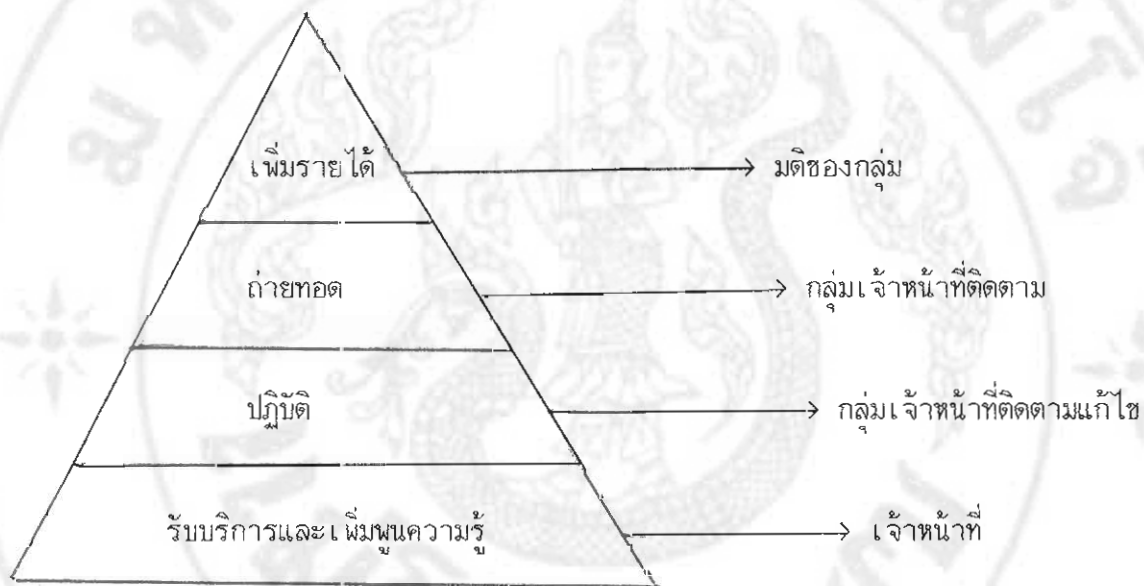
1. เป็นภรรยาหรือบุตรหลานของเกษตรกร ถ้าโสดอายุ 20 ปีขึ้นไปและไม่ได้เป็นสมาชิกขุเกษตรกร
2. มีความสมัครใจ ไม่บังคับ ไม่เสียค่าธรรมเนียม โดยความเห็นชอบจากหัวหน้าครอบครัว
3. ผู้สมัครต้องกรอกแบบฟอร์มใบสมัคร ส่งให้เจ้าหน้าที่
4. ผู้สมัครเมื่อมีกิจกรรมทางด้านการเกษตร และเคหกิจเกษตรในการพัฒนาครอบครัว
5. ผู้สมัครต้องจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
6. ผู้สมัครต้องร่วมใจ วางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม และร่วมกิจกรรมต่างๆ
7. ให้ความช่วยเหลือและเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่น
8. ให้ความร่วมมือกับทางราชการ

พินิจ ดุยนิษฐ์ (2525:157-159) ได้อธิบายถึงโครงสร้างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไว้ว่า ประกอบด้วยคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มโดยคณะกรรมการนั้นก็ได้จากการคัดเลือกจากสมาชิกในกลุ่มให้เป็นตัวแทนในการดำเนินงาน อยู่ในตำแหน่งได้

ครั้งที่ 1 ปี คณะกรรมการประกอบด้วย

- ประธาน
- รองประธาน
- เลขานุการ
- เภวัญญิก
- ประชาสัมพันธ์

ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนเพื่อให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร 2525:4)

ขั้นที่ 1 สตรีเกษตรกรสนใจรวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อรับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและการเกษตร จากเจ้าหน้าที่

ขั้นที่ 2 กลุ่มดำเนินการโดยนำความรู้จากขั้นที่ 1 มาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในครอบครัวหรือกลุ่ม เจ้าหน้าที่จะคอยแนะนำและเป็นที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 กลุ่มและสมาชิกกลุ่มสามารถนำความรู้ที่ได้รับ และปฏิบัติได้แล้วนั้นไปถ่ายทอดต่อให้กับครอบครัวเกษตรกรใกล้เคียงให้มีความรู้ และความสามารถนำไปปฏิบัติได้

ขั้นที่ 4 กลุ่มอาจมีความสามารถจัดกิจกรรมเฉพาะของกลุ่มขึ้นเอง โดยดำเนินการร่วมกันในรูปโครงการ อาจเป็นโครงการในด้านเพิ่มรายได้ต่างๆ หรือ

โครงการทางสังคมเพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวและสังคมเกษตรกรได้
ดังนี้

พิงพิศ ดุลยพันธ์ ใน จารุวรรณ เสมอวงศ์ (2528:14) ได้อธิบายไว้ว่า
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถือเป็นแกนกลางในการรับและกระจายความรู้ไปสู่ครอบครัวเกษตรกร
สามารถจำแนกบทบาทในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. การเพิ่มผลผลิตเกษตร ให้มีการยอมรับความสำคัญแรงงานสตรีในการ
เกษตรจึงได้มีการสนับสนุนให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่สตรีเกษตรกรเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม เพื่อ
ให้สามารถนำไปช่วยพ่อบ้านเกษตรกร เพิ่มผลผลิตการเกษตร

2. ดูแลรักษาผลผลิตหลังจากการเก็บเกี่ยว ปัจจุบันนี้เกษตรกรยังขาด
ความสนใจในการรักษาผลผลิตที่ได้ จึงทำให้เกิดการสูญเสียอย่างมากจากผลผลิตที่ถูกปล่อย
ทิ้ง ดังนั้นจึงได้มีการส่งเสริมให้แม่บ้านเกษตรกรได้มีความรู้ในเรื่องการดูแลและรักษาผล
ผลิตการเกษตร

3. ผลิตอาหารให้มีปริมาณบริโภคพอเพียงทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อปรับปรุง
ภาวะโภชนาการของประชาชนในหมู่บ้าน เป็นการนำอาหารที่ผลิตได้ในท้องถิ่นมาเป็น
อาหารเสริมเด็ก โปรตีนจากพืชเช่น ถั่วต่างๆ โปรตีนจากสัตว์ได้แก่ ไข่ เป็น หมู เป็นต้น

4. แปรรูปอาหารที่ผลิตได้ ในระยะที่ผลิติดอกสู่ตลาดมากเกินไปราคาตกต่ำ
ส่งเสริมการแปรรูปและถนอมอาหารจะช่วยป้องกันผลผลิตล้นตลาด

5. ด้านธุรกิจเกษตร แม่บ้านเกษตรกรนอกจากจะเป็นส่วนสำคัญในการดูแล
ครอบครัวแล้วย่อมจะต้องเข้าใจและมีบทบาทในด้านธุรกิจเกษตรด้วย

6. ด้านการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนสำคัญใน
การเป็นผู้ใช้ทรัพยากร ในท้องถิ่นมาดัดแปลงทำประโยชน์เป็นหัตถกรรมเกษตร ในรูปเครื่อง
ใช้ตกแต่งในบ้านเรือน เช่น เครื่องจักสาน และสิ่งประดิษฐ์จากไม้ไผ่ เสื่อกก ฯลฯ

7. การดูแลความเป็นอยู่ในครอบครัว ภาระหน้าที่สำคัญยิ่งของแม่บ้าน
เกษตรกร คือ การดูแลให้การเลี้ยงดูและอบรมสมาชิกในครอบครัวได้เป็นพลเมืองดีของ
ชาติต่อไปในอนาคต และปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวได้แก่ โภชนาการ

1. สถานการณ์ของกลุ่ม

สถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทุกอย่างของบุคคลซึ่งอยู่ในภาวะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม รวมทั้งสภาวะภายนอก เช่น เวลา สถานที่ ภาวะแวดล้อมหรือเหตุการณ์และสภาวะทางจิตของบุคคล เช่น ความวิตกกังวล ความคลุมเครือ ความขัดแย้ง ความสูญเสีย ความรู้สึกกดดัน ชั่วขณะ (สมบุรณ์ ศาลยาชีวิน, 2526:292)

สถานการณ์ของกลุ่มหรือสถานการณ์การนำ คำว่า สถานการณ์การนำ หมายถึง ระดับอำนาจการควบคุมที่ผู้นำมีในสถานการณ์นั้นๆ เช่น ความสามารถในการกำหนดภาระหน้าที่ผลการทำงานและการตัดสินใจ นอกจากนั้นสิ่งที่เป็นตัวกำหนดอำนาจควบคุมสถานการณ์ของผู้นำคือ องค์ประกอบ 3 ประการ ดังที่ Fiedler ในนำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2533:10) ได้ระบุไว้ดังนี้ คือ

1.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้นำสมาชิก (leader member relations) หมายถึง ระดับการสนับสนุนที่กลุ่มให้แก่ผู้นำที่เป็นที่ชอบพอและได้รับการเคารพนับถือจากสมาชิกในกลุ่ม โดยไม่มีการใช้อำนาจอิทธิพลใด เพื่อที่จะให้สมาชิกปฏิบัติตาม ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้นำที่สมาชิกไม่ชอบพอและไม่ไว้วางใจ ย่อมทำให้สมาชิกต่อต้านได้ง่าย

1.2 ความชัดเจนของงาน (task structure) หมายถึง งานนั้นมีเป้าหมายและแนวทางการทำงานชัดเจนแน่นอน เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน มีขั้นตอนการดำเนินงานหรือแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ถือว่าเป็นงานที่มีโครงสร้างแน่นอนรัดกุม (structured) จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้าม ถ้าลักษณะของงานซับซ้อนไม่สามารถวางแผนได้แน่ชัดและแบ่งงานให้สมาชิกแยกกันทำก็เป็นการยากลำบาก สำหรับผู้นำที่จะตัดสินใจมอบหมายว่าใครควรทำอะไรงานประเภทนี้ เรียกว่า ขาดโครงสร้างที่แน่นอน (unstructured) ก็จะทำให้กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ

1.3 อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ (position power of the leader) หมายถึง ระดับอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้นำตามตำแหน่งในการลงโทษหรือให้รางวัลแก่ผู้ตาม ซึ่งจะมีไม่เท่ากันในแต่ละกลุ่ม และประเภทงาน ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งมอบหมายหรือสืบทอดตามระเบียบแบบปฏิบัติหรือตามยศชั้น จะมีอำนาจมากกว่าผู้นำประเภทอื่น

จากหลักฐานที่ 3 องค์ประกอบของสถานการณ์ที่มีผลต่อการมีประสิทธิภาพของผู้นำกลุ่ม Fiedler ในน้ำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2533:11) ได้นำมาจัดประเภทของกลุ่ม ซึ่งทั้งหมด 8 ประเภทด้วยกัน โดยเรียงจากลักษณะของกลุ่มที่เป็นที่พอใจมากที่สุด คือ เหมาะสมกับผู้นำมากที่สุด ไปถึงระดับที่ไม่พอใจมากที่สุด โดยถือสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็นลักษณะความชัดเจนของงานและอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของผู้นำ สำหรับสถานการณ์ของกลุ่มที่เป็นที่พอใจมากที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกที่ดี กลุ่มมีโครงสร้างงานที่ชัดเจนสูง และผู้นำมีอำนาจหน้าที่เข้มแข็ง และในทางตรงกันข้ามกับสถานการณ์ของกลุ่มที่ไม่เป็นที่พอใจมากที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกที่ไม่ดี กลุ่มมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนต่ำ และผู้นำไม่มีอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ลำดับสถานการณ์ของกลุ่มตามลักษณะของสามองค์ประกอบต่อประสิทธิภาพของผู้นำกลุ่ม

ลำดับสถานการณ์ของกลุ่ม (จากดีไปเลว)	สัมพันธภาพระหว่าง ผู้นำกับสมาชิก	ความชัดเจน ของงาน	อำนาจในตำแหน่ง
1.	ดี	สูง	มาก
2.	ดี	สูง	น้อย
3.	ดี	ต่ำ	มาก
4.	ดี	ต่ำ	น้อย
5.	ไม่ค่อยดี	สูง	มาก
6.	ไม่ค่อยดี	สูง	น้อย
7.	ไม่ค่อยดี	ต่ำ	มาก
8.	ไม่ค่อยดี	ต่ำ	น้อย

ที่มา : น้ำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล 2533:12 ใน สมพงษ์ ค่ายคำ 2536:14

2. ลักษณะของกลุ่ม

สำหรับลักษณะของกลุ่มนั้นมีนักวิชาการหลายท่านระบุว่าพฤติกรรม ที่ผู้นำแสดงออกมักขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มด้วยเช่นกัน Bonner เป็นผู้หนึ่งที่ระบุว่าธรรมชาติ หรือ ลักษณะของผู้นำกลุ่มที่แสดงออกนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของกลุ่มทางสังคม (social group) และในทางเดียวกันพฤติกรรมของผู้นำจะเป็นไปในแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การเช่นเดียวกันกับลักษณะส่วนบุคคลผู้นำกลุ่มเอง นอกจากนั้น Shaw ได้อ้างถึงการศึกษาของ Hamphill ที่พบว่าถ้ากลุ่มใดเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ (จำนวนสมาชิกมาก) จะมีมากขึ้น ในขณะเดียวกัน Krech, Crutchfield and Ballachey ในนำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2533:13) พบว่า กลุ่มที่มีสมาชิกมีความเหนียวแน่นและมีความพึงพอใจในการดำเนินงานกลุ่มสูงมักจะเป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็กมากกว่ากลุ่มขนาดใหญ่ สำหรับการประชุมสมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม ผลจากการศึกษาของสมพงษ์ ค่ายคำ (2536:49) ซึ่งให้เห็นว่าการประชุมคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มเกษตรกรบ่อยครั้งจะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มอันเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มได้เป็นอย่างดี ส่วนความร่วมมือกันของสมาชิก ซึ่ง จีรพรรณ กาญจนจิตรา (2528:263-264) ได้กล่าวว่าการทำงานกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบรรดาสมาชิกที่อยู่ในกลุ่ม (cohesiveness) ซึ่งหมายถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสมาชิกในกลุ่มหากสมาชิกในกลุ่มมีความร่วมมือสูงก็จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพงษ์ ค่ายคำ (2536:81) ที่พบว่ากลุ่มเกษตรกรที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น สมาชิกควรมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

การรับรู้ (perception) เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา และนับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมากที่ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมได้มากขึ้น นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2533:13-14) การรับรู้เป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายจนถึงสลับซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายการรับรู้แตกต่างกันออกไป เช่นการรับรู้คือ การตีความหมายจากการสัมผัสนั้นเอง ส่วนในแง่ของพฤติกรรมนั้น การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่หว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองสิ่งเร้าดังแผนภูมิ

สิ่งเร้า -----> การรับสิ่งเร้า -----> การตอบสนอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์มีประสบการณ์ต่อวัตถุ หรือ เหตุการณ์ต่างๆ โดยอาศัยการรับสัมผัสและตีความหมายออกมา นำชัย ทนผล และสุนิลา ทนผล (2533:14) ได้แสดงไว้ว่า การรับรู้สามารถเกิดขึ้นตามลำดับขั้น ดังนี้

1. สิ่งเร้ามากระทบอวัยวะรับสัมผัสของอินทรีย์ซึ่งอาจจะเป็น หู ตา จมูก ลิ้น หรือ กายสัมผัส
2. กระแสประสาทสัมผัสจะวิ่งไปยังประสาทส่วนกลาง
3. ประสาทส่วนกลางจะแปลความหมายออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัย ความจำ ความรู้เดิม (past knowledge) ประสบการณ์เดิม (past experience)

การรับรู้ Kelley อ้างใน นำชัย ทนผล และ สุนิลา ทนผล (2533:14) กล่าวว่า เป็นกระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ การเลือกการตีความที่สามารถให้บุคคลมีการรับรู้และทราบเกี่ยวกับโลกภายนอก และตัวเราเอง การรับรู้ของมนุษย์นี้มีความสามารถในการรับรู้ที่แตกต่างกันอันเนื่องจากบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

ภาคสรุป (Overview)

กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มีการแสดงพฤติกรรมตอบโต้สัมพันธ์กัน ทุกๆ กลุ่มที่เกิดขึ้นนั้นจะมีความผูกพันกันทางโครงสร้าง หรือจิตใจก็ตาม สมาชิกในแต่ละคนในกลุ่มอาจจะประสบความขัดแย้ง หรืออาจมีความคิดเห็น ไม่สอดคล้องกันก็ได้ เป็นเรื่องธรรมดาภายในกลุ่ม ทุกคนจะต้องมีระบบการดำเนินงานในกลุ่มจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และถ้าเป็นไปได้ในทางดีก็จะบรรลุเป้าหมาย ได้ผลคุ้มค่า แต่ถ้าเป็นไปได้ในทางไม่ดีก็จะล้มเหลว เช่น เดียวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ สิ่งสำคัญซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ คือ สถานการณ์ของกลุ่ม

และลักษณะของกลุ่ม เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นตัวชี้วัดว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ
จึงมุ่งศึกษาถึงลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสถานการณ์ของกลุ่มซึ่งมีองค์ประกอบ 3
องค์ ประกอบคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิก, ความชัดเจนของงานและอำนาจ
ในตำแหน่งของผู้นำ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การศึกษาสถานภาพส่วนบุคคล ของสมาชิกและสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ใน
จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งตั้งอยู่ในภาคกลาง มีเนื้อที่ 517,099 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 6
อำเภอ ซึ่งจะทำให้การเก็บข้อมูล ได้แก่

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แม่ลา หมู่ที่ 1,2 ต.แม่ลา อ.บางระจัน ห่างจาก
อำเภอบางระจันไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 6 กิโลเมตร และห่างจากตัว
จังหวัดสิงห์บุรีไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 10 กิโลเมตร หมู่บ้านแห่งนี้มีแหล่ง
น้ำสำคัญคือ ลำแม่ลา มีความยาวของลำแม่ลา 10 กิโลเมตร ติดต่อกับอำเภอบางระจัน
อำเภออินทร์บุรี และอำเภอเมือง ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของพืชน้ำชนิดหนึ่ง ซึ่งปลาชอบกินเป็น
อาหารและมีความอุดมสมบูรณ์ในลำน้ำ ปลาช่อนจึงมีลักษณะอ้วน ครีบสั้น โคนหูกมแดง เนื้อ
มากมีความมันจนมีชื่อเสียงระดับประเทศ

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลน้ำตาล หมู่ที่ 5 ต.น้ำตาล อ.อินทร์บุรี ห่าง
จากตัวอำเภอมโนรมย์ ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 2 กิโลเมตร ข้ามฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
และห่างจากตัวจังหวัดสิงห์บุรี 12 กิโลเมตร สถานที่ตั้งกลุ่มและบ้านเรือนของสมาชิกเรียง
ตามลำน้ำเจ้าพระยา อาศัยหลักทำนาและจักรสาน ซึ่งทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวัดศรีสาคร อ.เมือง ห่างจากตัวอำเภอเมืองไปทางทิศเหนือ ประมาณ 3 กิโลเมตร สถานที่ตั้งกลุ่มติดกับวิทยาลัยเกษตรกรรมสิงห์บุรี ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวัดศรีสาครได้เปรียบกว่ากลุ่มอื่นเพราะอยู่ใกล้แหล่งความรู้จากวิทยาลัยเกษตรกรรมสิงห์บุรี สภาพพื้นที่บ้านของสมาชิกอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านไม่กระจัดกระจาย อาชีพทำนาและปลูกผักขาย ผักที่ปลูกมากที่สุดคือ กล้วยหอมแทนทุกบ้าน และมีการรวบรวมกล้วยหอมในหมู่บ้านส่งพ่อค้าปากคลองตลาดทุกอาทิตย์

จังหวัดสิงห์บุรีถูกเลือกเพื่อดำเนินการวิจัยด้วยเหตุผลดังนี้

จังหวัดสิงห์บุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 43 ตำบล มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งสิ้น จำนวน 75 กลุ่ม สมาชิก 1,125 คน และมีกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ และถูกคัดเลือกที่จะศึกษาเพียง 3 กลุ่มด้วยเหตุผลดังนี้

1. กลุ่มทั้ง 3 เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ชนะการประกวดผลงานดีเด่นระดับจังหวัด ในปี พ.ศ. 2533-2534 และได้สร้างชื่อเสียงให้จังหวัดในด้านผลงานของกลุ่มเช่น สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เป็นแม่ดีเด่นระดับประเทศ 2 ปีซ้อน, ได้รับรางวัลที่ 1 ระดับประเทศในการประกวดผลิตภัณฑ์เต้าเจี้ยวที่สนามการประกวด อ.ต.ก. กรุงเทพมหานคร และยังมีการจักรสานกระบี่เป่าไม้ได้เป็นหัตถกรรมในครัวเรือนและทำน้ายาสระผมเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา

2. สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาคกลางได้เพราะสภาพของกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และสถานที่ตั้งกลุ่มมีการคมนาคมสะดวกแก่การติดต่อและศึกษาดูงาน

3. จังหวัดให้ความสำคัญโดยนำโครงการต่างๆ เช่น โครงการเฉลิมพระเกียรติลงในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กลุ่มเกิดการพัฒนาเพราะได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการ และง่ายต่อการศึกษากับข้อมูลอื่นเป็นเหตุผลที่ใช้เลือกสถานที่ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้ให้ข้อมูล
(The Respondents)

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยไม่สุ่มตัวอย่าง เพราะจำนวนประชากรที่จะศึกษาไม่มากนัก และอยู่ในวิสัยจะศึกษาข้อมูลได้ทุกหน่วย ก็ควรจะศึกษาประชากรทั้งชุดเพื่อความถูกต้อง แม่นยำ (น้ำชัย ทุนผล, 2529:52) หน่วยของการวิเคราะห์ ในครั้งนี้ได้แก่ตัวบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ชนะการประกวดผลงานดีเด่นระดับจังหวัดสิงห์บุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2533-2534 จำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งมีสมาชิก 79 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา

ชื่อกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรที่ชนะการประกวด	อำเภอ	จำนวนสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่ลาราชานุสรณ์	บางระจัน	22
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวัดศรีสาคร	เมือง	27
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำตาล	อินทร์บุรี	30
รวม		79

ที่มา : สถิติการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี ปี 2534

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
(The Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อนำไปสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนววัตถุประสงค์ ซึ่งคำถามมีลักษณะเป็นปลายเปิด (open-ended question) และปลายปิด (closed end question) จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ การติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ประสบการณ์การฝึกอบรม แหล่งของข่าวสาร

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 76 คน เกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่มได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก ความชัดเจนของงานและอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ

ตอนที่ 3 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ประธานกลุ่ม) จำนวน 3 คน เกี่ยวกับลักษณะของกลุ่ม ซึ่งได้แก่อายุของกลุ่ม, จำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน, จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้ง, การเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม, ความถี่ของการจัดประชุมสมาชิก, ความถี่ของการจัดประชุมคณะกรรมการ, การร่วมมือของสมาชิก, ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในกลุ่ม

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definitions)

สถานภาพส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะต่างๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

อายุ หมายถึง จำนวนปีของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เกิดถึงปัจจุบันปี 2534

ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนชั้นปีของผู้ให้ข้อมูลเคยได้รับการศึกษาแล้วเรียนในสถานบันการศึกษาในระบบโรงเรียน

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสดและมูลค่าสิ่งของที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับจากการเกษตรหรือการทำงานอื่นในช่วงปี 2534

การติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร หมายถึง การที่ผู้ให้ข้อมูลมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร หรือไม่เคยมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในช่วงปี 2534 และในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร จะพิจารณาถึงจำนวนครั้งที่ได้รับการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในช่วงปี พ.ศ. 2534

ประสบการณ์การฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งในการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและด้านการเกษตรในช่วงปี 2534

แหล่งของข่าวสาร หมายถึง แหล่งของข้อมูลข่าวสารที่สมาชิกกลุ่มได้รับเกี่ยวกับการถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร จากข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร, เพื่อนบ้าน, วิทยุ, โทรทัศน์ ในรอบปี 2534

อายุของกลุ่ม หมายถึง จำนวนปีของกลุ่มที่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันปี 2534

จำนวนสมาชิกในปัจจุบัน หมายถึง จำนวนคนที่มีอยู่ในกลุ่มจนถึงวันเก็บข้อมูลปี 2534

จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง หมายถึง จำนวนคนที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มครั้งแรกในวันก่อตั้งกลุ่ม

ความถี่ในการจัดการประชุมสมาชิก หมายถึง จำนวนครั้งที่มีการจัดประชุมสมาชิกในรอบปี 2534

ความถี่ในการจัดการประชุมคณะกรรมการ หมายถึง จำนวนครั้งที่มีการจัดประชุมคณะกรรมการในรอบปี 2534

ความร่วมมือกันของสมาชิก หมายถึง ระดับความร่วมมือของสมาชิกต่อผู้นำและสมาชิกตนเอง อยู่ในระดับ ดี พอใช้ หรือ ไม่ดี

การเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิก หมายถึง จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้งถึงปัจจุบันปี 2534 มีสมาชิกเพิ่มขึ้น, ลดลง, หรือเท่าเดิม

ปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม หมายถึง ลักษณะของความขัดแย้งเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่มมีหรือไม่มี

สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก หมายถึง ระดับการสนับสนุนร่วมมือ การเคารพนับถือจากสมาชิก การไว้วางใจผู้นำ ซึ่งวัดโดยสมาชิกเลือกตอบในข้อความเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกจำนวน 12 ข้อความ โดยมีระดับการแสดงความเห็นดังนี้ "เห็นด้วย" "ไม่ตัดสินใจ" หรือ "ไม่เห็นด้วย" คำตอบระบุว่า "เห็นด้วย" มีคะแนน 3 คะแนน "ไม่ตัดสินใจ" 2 คะแนน และ "ไม่เห็นด้วย" 1 คะแนน จากนั้นนำมาคำนวณคะแนนเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์สำหรับการแปลผลดังนี้ คือ

1.00-1.66 บ่งชี้ว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกไม่ดี

1.67-2.32 บ่งชี้ว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกยังไม่เด่นชัด

2.33-3.00 บ่งชี้ว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกดี

ความชัดเจนของงาน หมายถึง งานมีเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานของกลุ่มที่ชัดเจน มีตารางการทำงาน การแบ่งงาน ซึ่งวัดโดยให้สมาชิกเลือกตอบ 9 ข้อความ ถ้าสมาชิกเลือกตอบว่า "ทุกครั้ง" "บางครั้ง" "มีน้อยครั้ง" หรือ "ไม่มีเลย" คำตอบว่า "ทุกครั้ง" มีคะแนน 4 คะแนน "บางครั้ง" เท่ากับ 3 คะแนน "มีน้อยครั้ง" 2 คะแนน และ "ไม่มีเลย" เท่ากับ 1 คะแนน แล้วนำคะแนนมาคิดคำนวณน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

- 1.00-1.75 หมายความว่า การทำงานมีความชัดเจนต่ำ
 1.73-2.50 หมายความว่า การทำงานมีความชัดเจนปานกลาง
 2.51-3.25 หมายความว่า การทำงานมีความชัดเจนสูง
 3.23-4.00 หมายความว่า การทำงานมีความชัดเจนสูงมาก

อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ หมายถึง ระดับอำนาจตามตำแหน่งประกอบด้วย คำถาม 5 ข้อ เกี่ยวกับอำนาจในการสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ แต่ละคำถามจะมีคำตอบให้สมาชิกเลือกตอบ "สามารถ" และ "ไม่สามารถ" ซึ่งคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน และ 1 คะแนน ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนมาคิดคำนวณน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ดังนี้

- 1.00-1.50 ผู้นำมีอำนาจต่ำ
 1.51-2.00 ผู้นำมีอำนาจสูง

การทดสอบเครื่องมือ

(Pre-testing of the Instruments)

1. การทดสอบเครื่องมืออันได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบความตรงในเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์สมาชิกแม่บ้านเกษตรกร และผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม) ที่ประสบความสำเร็จ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง

2. การทดสอบความเป็นปรนัย (objectivity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม) ในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้เก็บข้อมูล จำนวน 20 คน แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้ข้อมูลมีความเข้าใจตรงกันในข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านเคหกิจเกษตรประจำอำเภอ โดยใช้แบบสอบถามไปสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอความร่วมมือไปยังเกษตรอำเภอที่ดำเนินการวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวก ในการรวบรวมข้อมูลในแต่ละกลุ่ม
2. ชี้แจงผู้ช่วยสัมภาษณ์ให้มีความเข้าใจในแบบสอบถามแต่ละตอน ที่เกี่ยวกับวิธีการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มใน 3 อำเภอ คือ อำเภอบางระจัน อำเภอเมืองสิงห์บุรี และอำเภออินทร์บุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จของจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งครบตามจำนวนที่ต้องการแล้วนำมาถอดรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science, SPSS) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สถานการณ์กลุ่มและลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2. ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการกระจายของลักษณะส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) เพื่ออธิบายสถานการณ์ของกลุ่ม

เวลาที่ใช้ในการวิจัย (Research Duration)

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2536 ถึงเดือน มิถุนายน 2537

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

วิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคลและสถานการณ์ของกลุ่มของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี สำหรับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ชนะการประกวดระดับจังหวัดจำนวน 3 กลุ่ม 76 คน และผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) จำนวน 3 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 79 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ในการนำเสนอผลการวิจัย และวิจารณ์เป็นส่วน เดียวกัน ซึ่งได้นำเสนอเป็นตอนๆ ในรูปของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและความ เรียงดังต่อไปนี้

ตอน 1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร แหล่งของ ข้าวสาร และประสิทธิภาพการฝึกอบรม

ตอน 2 สถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้นำ กับสมาชิก ความขัดแย้งตามโครงสร้างของงาน และอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ

ตอน 3 ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ อายุของกลุ่ม จำนวนสมาชิก กลุ่มในปัจจุบัน จำนวนสมาชิกกลุ่มเริ่มก่อตั้ง การเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม ความถี่ในการ จัดประชุมสมาชิก ความถี่ในการจัดประชุมคณะกรรมการกลุ่ม ความร่วมมือกันของสมาชิก และปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม

ผลการวิจัย

ตอน 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมทั่วไป ของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นการนำเสนอถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ชนะการประกวดระดับจังหวัด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 อายุ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 76 คนนั้น มีอายุเฉลี่ย 44 ปี โดยผู้ที่มีอายุสูงสุด 65 ปี และน้อยที่สุดคือ 30 ปี ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 39.47) มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 31-40 ปี รองลงไปมีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 30.26) และอายุระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 23.68) ตามลำดับ (ตาราง 3) สรุปได้ว่าอายุของสมาชิกมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งสุณีลา ทนผล (2531:38) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี หรืออยู่ในวัยผู้ใหญ่ เต็มขั้นสร้างตัว จะเป็นช่วงของชีวิตการสร้างตัว ขั้นตอนในชีวิตการทำงานเริ่มเรียนรู้จากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงาน สามารถใช้ดุลพินิจจากประสบการณ์ในชีวิตที่ได้ผ่านมามากตัดสินใจ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ Havighurst (1953) ใน นำชัย ทนผล และสุณีลา ทนผล (2531:22) ที่ว่าผู้ใหญ่วัยกลางคนถ้าเป็นผู้ที่ปฏิบัติภารกิจประสบผลสำเร็จจะมีลักษณะเป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีอายุในช่วง 31-40 ปี เป็นบุคคลที่แข็งแรงมีความอดทน มีความกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดกลุ่มระดับจังหวัดสิงห์บุรี

1.2 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนชั้นปีของผู้ให้ข้อมูลเคยได้รับการศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาในระบบโรงเรียน ผลจากการวิจัยในตาราง 3 พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 76 คน ส่วนมาก (ร้อยละ 80.30) มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 18.40 มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และร้อยละ 1.30 มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนมากมีความรู้ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ก็เพราะว่าค่านิยมของคนสมัยเก่าจะไม่นิยมส่งลูกผู้หญิงเล่าเรียนตักชั้นสูงๆ เพียงให้จบการศึกษาภาคบังคับของรัฐบาลก็คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ออกมาประกอบอาชีพการเกษตรเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นผลมา

จากการศึกษาภาคบังคับ เพราะในช่วงวัยของผู้ให้ข้อมูลนั้น ได้กำหนดการศึกษาภาคบังคับ ประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลในช่วงเวลานั้นส่วนมากจะเรียนเพียงเพื่อให้จบการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น

1.3 รายได้

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสด และมูลค่าสิ่งของที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับจากการเกษตรหรืองานอื่นในช่วงปี 2534 ผลจากการวิจัยตามตาราง 4 พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 76 คนนั้น มีรายได้เฉลี่ย 147,410.52 บาท ต่อปี ต่อครอบครัว โดยที่ผู้มีรายได้สูงสุดคือ 600,000 บาท และรายได้ต่ำสุด 28,000 บาท ต่อครอบครัว ต่อปี ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 38.16) มีรายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 50,001-100,000 บาท รองลงไปมีรายได้ในช่วงระหว่าง 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 21.05 พอจะสรุปได้ว่าฐานะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรทั่วไปจากสถิติข้อมูลจังหวัดสิงห์บุรี (2534:10) ที่ระบุว่า ประชากรทั่วไปมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปีจำนวน 42,000 บาท การที่มีระดับรายได้สูงสุดและต่ำสุดมีความแตกต่างกันมากนั้น เพราะว่ามีสภาพพื้นที่ทำการเกษตรไม่เหมือนกัน กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ เนื่องจากอยู่นอกเขตจัดรูปที่ดินสามารถประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว ส่วนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีรายได้สูงจะอยู่ในเขตจัดรูปที่ดินทำการเกษตรปีละ 2 ครั้ง โดยมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์เป็นการจัดไร่นาสวนผสม จึงมีรายได้ตลอดทั้งปี

ตาราง 3 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (N=76)	เปอร์เซ็นต์
ช่วงอายุ (ปี)		
30 ปี และต่ำกว่า	2	2.63
31 - 40	30	39.47
41 - 50	23	30.26
51 - 60	18	23.68
61และมากกว่า	3	3.65
อายุเฉลี่ย (ปี)	44.23	
อายุสูงสุด	65 ปี	
อายุต่ำสุด	30 ปี	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	8.98	
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษา 4	61	80.30
ชั้นประถมศึกษา 7	14	18.40
สูงกว่าชั้นประถมศึกษา 7	1	1.30

ตาราง 4 จำนวนเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (N=76)	เปอร์เซ็นต์
รายได้ของครัวเรือน (บาทต่อปี)		
50,000 บาทและน้อยกว่า	7	9.21
50,001 - 100,000	29	38.16
100,001 - 150,000	16	21.05
150,001 - 200,000	7	9.21
200,001 - 250,000	7	9.21
250,001 - 300,000	4	5.26
300,001 - 350,000	4	5.26
350,000 และมากกว่า	2	2.63
รายได้เฉลี่ย (บาท)	147,410.52	
รายได้สูงสุด	600,000 บาท	
รายได้ต่ำสุด	28,000 บาท	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	104,619.91 บาท	

1.4 การติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร

การติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร หมายถึง การที่ผู้ให้ข้อมูลมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร หรือไม่เคยมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในช่วงปี พ.ศ. 2534 และในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรจะพิจารณาถึงความถี่ (ครั้ง) ที่ได้มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในช่วงปี พ.ศ. 2534

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มจำนวน 76 คน ระบุว่ามีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรทุกคนในช่วงปี 2534 สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรโดยเฉลี่ย 1.2 ครั้งต่อเดือน และผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 78.90) มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรจำนวน 1 ครั้งต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 19.70 มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรจำนวน 2 ครั้งต่อเดือน และร้อยละ 1.30 มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร 4 ครั้งต่อเดือน การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรเดือนละ 1 ครั้ง นั้นอาจเนื่องมาจากการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมักจะมีการประชุมสมาชิกในการให้ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร และด้านการเกษตร ซึ่งมักเชิญเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมาให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการเคหกิจ รวมทั้งเป็นผู้รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จึงส่งผลให้สมาชิกมีการพบปะและติดต่อกับเจ้าหน้าที่พนักงานเคหกิจเกษตรอยู่เสมอ

1.5 ประสบการณ์การฝึกอบรม

ประสบการณ์การฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งในการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ด้านเคหกิจเกษตร และความรู้ด้านการเกษตรในช่วงปี พ.ศ. 2534

ผลการวิจัยตามตาราง 5 พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มจำนวน 76 คน ระบุว่ามีการประสบการณ์การฝึกอบรมความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและความรู้ด้านการเกษตรทุกคนในช่วงปี พ.ศ. 2534 จำนวนครั้งเฉลี่ย 5.8 ครั้งต่อปี มีผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมสูงสุด 6 ครั้งและน้อยสุด 5 ครั้ง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อจำแนกจำนวน

ครั้งของการฝึกอบรมพบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 81.60) มีประสบการณ์การฝึกอบรมจำนวน 6 ครั้งต่อปี รองลงไป (ร้อยละ 18.40) มีประสบการณ์การฝึกอบรมจำนวน 5 ครั้งต่อปี การที่สมาชิกมีประสบการณ์การฝึกอบรมจำนวนครั้งมากครั้ง เนื่องจากการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร จะให้ความรู้ด้านเคหกิจในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 75 เปอร์เซ็นต์ และเจ้าพนักงานการเกษตรให้ความรู้ด้านการเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 25 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นประสบการณ์การฝึกอบรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจึงมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มที่ตั้งที่ สุนิลา ทนผล (2530:28) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเช่น การฝึกอบรมมุ่งเน้นให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ และทัศนคติ

ตาราง 5 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (N=76)	เปอร์เซ็นต์
การติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร		
มีการติดต่อ	76	100
ความถี่ในการติดต่อ (ครั้ง)		
1	61	78.90
2	15	19.70
4	1	1.30
จำนวนครั้งต่อเดือนเฉลี่ย	1.2	
จำนวนครั้งสูงสุด	4	ครั้งต่อเดือน
จำนวนครั้งต่ำสุด	1	ครั้งต่อเดือน
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.513	

ตาราง 5 ต่อ

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (N=76)	เปอร์เซ็นต์
ประสบการณ์การฝึกอบรม		
มีประสบการณ์การฝึกอบรม	76	100
จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรม (ครั้งต่อปี)		
5	14	18.40
6	62	81.60
จำนวนครั้งต่อเดือนเฉลี่ย	5.8	
จำนวนครั้งสูงสุด	6 ครั้งต่อปี	
จำนวนครั้งต่ำสุด	5 ครั้งต่อปี	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.390	
แหล่งของข่าวสาร		
เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร	44	57.90
เพื่อนบ้าน	17	22.40
วิทยุ, โทรทัศน์	17	19.70

1.6 แหล่งของข่าวสาร

แหล่งของข่าวสาร หมายถึง แหล่งของข้อมูลข่าวสารที่สมาชิกได้รับ เกี่ยวกับการถนอมอาหาร และการแปรรูปอาหาร จากข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร, เพื่อนบ้าน, วิทยุ โทรทัศน์ ในรอบปี 2534

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 57.90 ระบุว่า ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการถนอมอาหาร แปรรูปอาหารจากเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ประจำอำเภอ รองลงมาร้อยละ 22.40 รายงานว่า ได้รับจากเพื่อนบ้าน สำหรับแหล่งข่าวสารจากวิทยุ, โทรทัศน์ มีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพียงร้อยละ 19.70 เท่านั้นที่ระบุว่า ได้รับข่าวสารจากแหล่งข่าวนี้

สาเหตุที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับแหล่งของข่าวสารเกี่ยวกับการถนอมอาหาร แปรรูปอาหาร จากเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร จะทำกิจกรรมหรือมีปัญหาในการแปรรูปก็จะมาติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรเป็นอันดับแรก ดังนั้น จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้สมาชิกกลุ่มมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมากที่สุด

ตอน 2 สถานการณ์กลุ่มตามการรับรู้ของสมาชิก

สถานการณ์กลุ่ม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สถานการณ์ของกลุ่มในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้คือ

2.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก (Leader member relations)

หมายถึง การสนับสนุนการร่วมมือ การเคารพนับถือจากสมาชิก การสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกยอมรับ การสร้างความสามัคคีกลมเกลียวภายในกลุ่ม การเห็นอกเห็นใจสมาชิก การดูแลทุกข์สุขของสมาชิก การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก ในการวิจัยครั้งนี้วัดโดยให้

สมาชิกเลือกคำตอบในข้อความเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างผู้นำ และสมาชิก ที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้น จำนวน 12 ข้อความ จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลระบุคำตอบมาคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ย ในแต่ละข้อความและมีเกณฑ์ในการแปลผล

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก
1.00-1.66	สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกในระดับไม่ดี
1.67-2.32	สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกยังไม่เด่นชัด
2.33-3.00	สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกในระดับดี

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.20) ระบุว่าผู้นำมีสัมพันธภาพในระดับดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.33-3.00) และร้อยละ 11.80 ระบุว่าผู้นำมีสัมพันธภาพกับสมาชิกยังไม่เด่นชัดที่ชัดเจนใจได้ (คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.32) การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่าผู้นำกลุ่มมีสัมพันธภาพในระดับดีกับสมาชิกกลุ่ม โดยระบุว่า พวกตนจะให้ความร่วมมือกับผู้นำในการทำงาน และเคารพนับถือไว้วางใจผู้นำซึ่งผู้นำ (ประธานกลุ่ม) ที่ได้คัดเลือกจะเป็นภรรยาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ที่มีฐานะดีในหมู่บ้านจึงทำให้สมาชิกน่านับถือตายกให้เป็นผู้นำ (ประธานกลุ่ม) สมาชิกพร้อมใจช่วยกันทำงานกลุ่มให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยมีการติดต่อประสานงานกันดีระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง ทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกันเมื่อสมาชิกคนไหนคนใดในกลุ่ม มีกิจกรรมก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการทำงานไม่ว่าจะเป็นงานทำบุญ บวชนาคน งาน แต่งงาน หรือ งานพิธีต่าง ๆ จะช่วยกันเสมอ ทำให้บรรยากาศของกลุ่มอบอุ่นมีความสัมพันธ์ กันดี ส่วนใหญ่จะเห็นเคล้อยตามกัน ซึ่งการพัฒนากลุ่มจะง่ายและประสบความสำเร็จ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มที่จะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ ได้สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกควรจะอยู่ใน ระดับดี จากสถานการณ์ดังกล่าว ชูชัย สมิทธิกร (2532:57) ได้อ้างถึงบทความของ Fiedler, Chemers, and Maber ที่ระบุว่า ถ้าสัมพันธภาพระหว่างผู้นำและสมาชิกอยู่ใน ระดับดีแล้ว สถานการณ์เช่นนี้ มีผลทำให้ผู้นำมีอำนาจในการควบคุมสถานการณ์กลุ่มสูง หรือไม่ก็ปานกลาง ซึ่งทำให้สมาชิกร่วมมือทำงานให้กับกลุ่มดำเนินงานจนประสบความสำเร็จเช่นกัน

2.2 ความชัดเจนของงาน (task structure) หมายถึง งานมีเป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มที่ชัดเจนแน่นอน มีการกำหนดตารางทำงาน การตรวจสอบความก้าวหน้าของงาน การศึกษาความชัดเจนของงาน ในการวิจัยครั้งนี้วัดโดยให้สมาชิก เลือกคำตอบในข้อความเกี่ยวกับความชัดเจนของงาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 9 ข้อความ จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลระบุคำตอบมาคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อความและมีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความชัดเจนของงาน
1.00-1.75	ความชัดเจนของงานต่ำ
1.76-2.50	ความชัดเจนของงานปานกลาง
2.50-3.25	ความชัดเจนของงานสูง
3.26-4.00	ความชัดเจนของงานสูงมาก

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.40) ระบุว่ากลุ่มมีความชัดเจนของงานในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.25) และร้อยละ 6.60 สมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระบุว่ากลุ่มมีความชัดเจนของงานในระดับสูงมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.26-4.00) การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ ระบุว่ากลุ่มมีความชัดเจนของงานในระดับสูง โดยสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระบุว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายละเอียดเกี่ยวกับการทำงาน โดยผู้นำและสมาชิกภายในกลุ่มมีการปรึกษาหารือในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงคุณภาพการทำงานของกลุ่ม กิจกรรมของกลุ่มมีรายละเอียดวิธีดำเนินงานที่ชัดเจนให้สมาชิกทราบ ถ้าเป็นกิจกรรมหรืองานของกลุ่มที่เป็นงานใหญ่ได้แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ให้สมาชิกได้ช่วยกันทำพร้อมทั้งมีการติดตามงานที่แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมบูรณ์ ศาลาชีวิน (2526 : 304) กล่าวว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จผู้นำต้องคำนึงถึงงานเป็นส่วนใหญ่ เป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มวิธีการใหม่ ๆ มาใช้มีการกำหนดตาราง มีการอธิบายแผนงานให้กับสมาชิกทราบ มีความตั้งใจทำงานมีการตรวจสอบความก้าวหน้าของงาน

2.3 อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ (position power of the leader)

หมายถึง ระดับอำนาจที่ให้แก่ผู้นำตามตำแหน่งในการสั่งการ ลงโทษ และการให้รางวัล แก่สมาชิก การศึกษาอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ ในการวิจัยครั้งนี้วัดโดยให้สมาชิกเลือก คำตอบในข้อความเกี่ยวกับอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 ข้อความ จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลระบุคำตอบมาคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อความ และมีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ
1.00-1.50	อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำระดับต่ำ
1.51-2.00	อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำระดับสูง

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.50) ระบุว่าอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำระดับต่ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50) และร้อยละ 39.50 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระบุว่า อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.00) การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.50) ยอมรับว่า ผู้นำมีอำนาจตามตำแหน่งระดับต่ำ โดยระบุว่า ผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม) ไม่สามารถลงโทษสมาชิกที่ฝ่าฝืนระเบียบกลุ่มออกได้ พร้อมทั้งไม่สามารถที่จะไล่สมาชิกที่ไม่ซื่อสัตย์ออกจากกลุ่ม ตลอดจนการให้รางวัลแก่สมาชิกที่ช่วยเหลืองานกลุ่มจนประสบความสำเร็จได้ ผลจากการวิจัยนี้ทำให้สามารถระบุได้ว่าอำนาจตามตำแหน่งผู้นำที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้นำจึงควรใช้อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำแต่พอดี ซึ่งเป็นไปตามการระบุของ ชูชัย สมิทธิไกร (2532:49) ที่ว่าถึงแม้อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ เป็นลักษณะหนึ่งของอำนาจการควบคุมสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งบุคคลมักคิดถึง เป็นอันดับแรก แต่ในทางตรงกันข้ามก็มีความสำคัญน้อยสุดในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 3

ตาราง 6 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามสถานการณ์กลุ่มที่ ประสบความสำเร็จ
3 องค์ประกอบ

สถานการณ์กลุ่ม	จำนวนผู้ให้ข้อมูล	เปอร์เซ็นต์
1. สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก		
- ดี (คะแนนเฉลี่ย 2.33-3.00)	67	88.20
- ไม่เด่นชัด (คะแนนเฉลี่ย 1.67-2.32)	9	11.80
- ไม่ดี (คะแนนเฉลี่ย 1.01-1.66)	0	0
2. ความชัดเจนของงาน		
- สูงมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.26-4.00)	5	6.60
- สูง (คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.25)	71	93.40
- ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.76-2.50)	0	0
- ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.75)	0	0
3. อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ		
- สูง (คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.00)	30	39.50
- ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50)	46	60.50

ผลการวิเคราะห์จากสถานการณ์ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก, ความชัดเจนของงาน และอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ ซึ่งผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 76 คน สามารถกล่าวได้ว่า สถานการณ์ของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับดี ซึ่งดูจากเกณฑ์ลำดับสถานการณ์ของกลุ่ม (จากดีไปเลว) ของ นำชัย หนูผล และ สุนิลา หนูผล (2533:11) ได้นำมาจัดประเภทของกลุ่ม ซึ่งมีทั้งหมด

8 ประเภทด้วยกัน โดยเรียงจากลักษณะของกลุ่มที่พอใจมากที่สุด โดยถือสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็นลักษณะความชัดเจนของงาน และอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ สำหรับสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสิงห์บุรี ที่ประสบความสำเร็จนั้น สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกดี กลุ่มมีโครงสร้างของงานที่ชัดเจนสูง และอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำต่ำ จึงเข้าหลักเกณฑ์ที่ 2 ในการลำดับสถานการณ์ของกลุ่ม (จากดีไปเลว) ที่ระบุว่า ความสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกในระดับดี มีความชัดเจนตามโครงสร้างของงานสูง แต่อำนาจในตำแหน่งของผู้นำในระดับน้อยซึ่งจัดอยู่ในลำดับสถานการณ์ของกลุ่ม (จากดีไปเลว) อยู่ในลำดับที่ 2 แต่ก็มีใช้ว่ากลุ่มจะไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำที่จะนำมาใช้ในการควบคุมสถานการณ์กลุ่มนั้น ถ้าผู้นำไม่รู้จักนำมาพิจารณาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ แล้วอำนาจที่มีอยู่และใช้ไปของผู้ นำจะก่อให้เกิดความล้มเหลวต่อการดำเนินงานของกลุ่มได้ ฉะนั้นผู้นำควรใช้อำนาจตามตำแหน่งแต่พอดี

ตอน 3 ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ (ประธานกลุ่ม)

ข้อมูลในตาราง 7 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) ทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 อายุของกลุ่ม

อายุของกลุ่ม หมายถึง จำนวนปีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2534 ผลการวิจัยตามตาราง 7 พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีอายุเฉลี่ย 5.8 ปี โดยระบุว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 1 มีอายุ 5 ปี กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 2 มีอายุ 6 ปี และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 3 มีอายุ 7 ปี เป็นที่น่าสนใจเห็นว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มที่ประสบความสำเร็จมีอายุไม่มากนักและสมาชิกกลุ่มอยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่เข้มแข็งมีความกระตือรือร้น ในการร่วมมือทำงานช่วยเหลือกลุ่มทำให้เกิดการพัฒนาจนไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

3.2 จำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน

จำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน หมายถึง จำนวนคนที่มีอยู่ในกลุ่มจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2534 ผลการวิจัยตามตาราง 7 พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มปัจจุบันเฉลี่ย 26.7 คน โดยระบุว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 1 มีจำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบันจำนวน 22 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 2 มีจำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบันจำนวน 27 คน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 3 มีจำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบันจำนวน 30 คน จะเห็นได้ว่าจำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นกลุ่มที่มีสมาชิกมีความเหนียวแน่นและมีความพึงพอใจในการดำเนินงานกลุ่มสูงจะเป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็กมากกว่ากลุ่มที่มีขนาดใหญ่ เพราะการดำเนินงานผู้นำกลุ่มสามารถดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง สามารถติดต่อประสานงานได้อย่างรวดเร็วและรับรู้ปัญหาความต้องการของสมาชิกกลุ่มได้ดี ดังนั้นจำนวนสมาชิกน้อยก็มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มได้

3.3 จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้ง

จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้ง หมายถึง จำนวนคนที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มครั้งแรกในการจัดตั้งกลุ่ม ผลการวิจัยตามตาราง 7 พบว่าจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้งเฉลี่ย 17.8 คน โดยระบุว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มที่ 1 มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้งมีจำนวน 15 คน โดยกลุ่มแม่บ้านกลุ่มที่ 2 มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้งมีจำนวน 18 คน และกลุ่มที่ 3 มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้งมีจำนวน 20 คน ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มมีจำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้งมีสมาชิกน้อย เนื่องจากมีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานที่เข้าไปจัดตั้งกลุ่มในชนบท ไม่ว่าจะเป็นงานทางกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษา กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานต่าง ๆ ก็เข้าไปจัดตั้งกลุ่มขึ้นภายในหมู่บ้าน ทำให้สตรีในชนบทสับสนไม่รู้ว่าจะเข้าร่วมกลุ่มกับหน่วยงานใดดี จะเห็นว่า มีกลุ่มในชนบทมากมายบางกลุ่มก็ล้มสลาย บางกลุ่มก็พัฒนาต่อไปได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีสมาชิก เริ่มก่อตั้งมีจำนวนน้อย เพราะยังไม่เป็นผลประโยชน์ที่ได้รับ

3.4 การเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม

การเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม หมายถึง จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อเริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนเพิ่มขึ้น หรือลดลง ด้านการเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันพบว่า ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม ระบุว่า กลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น ก็เป็นที่แสดงว่าสมาชิกที่อยู่นอกกลุ่มให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งถ้าเข้ากลุ่มแล้วจะได้รับประโยชน์จากกลุ่มมากกว่าอยู่นอกกลุ่ม เพราะกลุ่มมีการช่วยเหลือกันและกัน สมาชิกจึงเกิดความพึงพอใจกลุ่มที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นสตรีทุกคน ย่อมมีผลให้กลุ่มดำเนินงานที่มักจะประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม ในลักษณะเพิ่มขึ้น ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของสมาชิกกลุ่มย่อมมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

3.5 ความถี่ของการจัดประชุมสมาชิก

ความถี่ของการจัดประชุมสมาชิก หมายถึง จำนวนครั้งที่มีการจัดประชุมสมาชิกในรอบปี พ.ศ. 2533-2534 ข้อมูลตามตาราง 7 ซึ่งแสดงความถี่ในการจัดประชุมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม โดยผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม ระบุว่ามีการประชุมสมาชิกมากกว่า 2 ครั้งต่อปี ซึ่งการดำเนินงานของกลุ่มใดๆ ก็ตาม หากสมาชิกร่วมมือร่วมใจโดยเข้าประชุมกันบ่อย ก็สามารถระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในการเรียกประชุมสมาชิกกลุ่มมากครั้งเท่าใดในรอบปีก็จะมีผลทำให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ ดังนั้น ความถี่ของการจัดประชุมสมาชิก จึงมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จได้

3.6 ความถี่ของการจัดประชุมคณะกรรมการ

ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการ หมายถึง จำนวนครั้งที่มีการจัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มในรอบปี พ.ศ. 2534 ข้อมูลตามตาราง 7 แสดงความถี่ในการจัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มในรอบปีที่ผ่านมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 โดยผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 1 และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 2 ระบุว่ามีความถี่ของการจัดประชุมคณะกรรมการ 2 ครั้งต่อปี ส่วนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มที่ 3 ระบุว่ามีความถี่ของการจัดประชุมคณะกรรมการมากกว่า 2 ครั้งต่อปีขึ้น ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดการประชุมไม่ว่าจะเป็นการประชุมสมาชิก หรือ การประชุมคณะกรรมการก็มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มด้วย ซึ่งข้อมูลดังกล่าว สามารถเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าการจัดประชุมคณะกรรมการบ่อยครั้ง จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มอันเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

3.7 ความร่วมมือกันของสมาชิก

ความร่วมมือกันของสมาชิก หมายถึง ระดับความร่วมมือของสมาชิกต่อผู้นำกลุ่มในระดับ ดี พอใช้ หรือไม่ดี ความร่วมมือกันของสมาชิกกลุ่มเป็นสิ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่ม ไปสู่ความสำเร็จได้ ผลการศึกษาในด้านความร่วมมือของสมาชิกนั้น

ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มระบุว่าสมาชิกให้ความร่วมมือกับผู้นำกลุ่ม และร่วมมือกันกับสมาชิกด้วยกันเป็นอย่างดี ซึ่ง จีรพรรณ กาญจนะจิตรา (2528:263-364) ได้อธิบายว่าการทำงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ร่วมใจของบรรดาสมาชิกที่มีอยู่ในกลุ่ม (cohesiveness) ซึ่งหมายถึง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสมาชิกในกลุ่ม หากสมาชิกในกลุ่มมีความร่วมมือสูงจะทำให้ปฏิบัติงานได้ดี และประสบความสำเร็จ ดังนั้น การร่วมมือกันของสมาชิกก็เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของกลุ่มเหมือนกัน

3.8 ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในกลุ่ม

ความขัดแย้งทางความคิดของสมาชิกในกลุ่มนั้น ผลจากการวิจัยตาราง 7 พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม นั้นสมาชิกไม่มีปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่มเลย ข้อมูลดังกล่าวซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่า สมาชิกในกลุ่มมีความเห็นคล้อยตามกัน ไม่มีความคิดที่แตกแยกเห็นอกจากกัน ดังนั้นจะเห็นว่าการขัดแย้งกันทางความคิดของสมาชิกนั้น มีผลก่อให้เกิดความสำเร็จและล้มเหลวได้ ผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นผู้ที่ประสานความขัดแย้งของสมาชิกให้ลดลง เพราะการขัดแย้งไม่ได้ทั้งการสร้างสรรค์หรือขัดแย้งเพื่อทำลาย ถ้าไม่มีการขัดแย้งเป็นดีที่สุด

ตาราง 7 ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม)

ลักษณะของกลุ่ม	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	ค่าเฉลี่ย
อายุของกลุ่ม (ปี)	5	6	7	5.8
สมาชิกกลุ่มปัจจุบัน (คน)	22	27	30	26.7
จำนวนสมาชิกกลุ่ม เริ่มก่อตั้ง (คน)	15	18	20	17.8

ตาราง 7 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่ม	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	ค่าเฉลี่ย
การเปลี่ยนแปลง				
ขนาดของกลุ่ม	เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้น	เพิ่มขึ้น	
ความถี่ของการประชุมสมาชิก (ครั้ง/ปี)	มากกว่า 2 ครั้ง/ปี	มากกว่า 2 ครั้ง/ปี	มากกว่า 2 ครั้ง/ปี	
ความถี่ของการประชุมคณะกรรมการ (ครั้ง/ปี)	ปีละ 2 ครั้ง	ปีละ 2 ครั้ง	ปีละ 2 ครั้ง	
ความร่วมมือของสมาชิก	ดี	ดี	ดี	
ปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	

ผลสรุปของการวิจัย ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากผู้ในกลุ่มทั้ง 3 กล่าวได้ว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม มีอายุของกลุ่มใกล้เคียงกัน คือ มีอายุไม่มาก สามารถจะดำเนินต่อไปได้ สำหรับจำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน และจำนวนสมาชิกกลุ่มเริ่มก่อตั้งก็เช่นเดียวกันมีจำนวนของสมาชิกทั้ง 3 กลุ่มมีจำนวนสมาชิกน้อย ก็เป็นสิ่งที่สามารถชี้แจงรายละเอียดวิธีการดำเนินงานกลุ่มให้เข้าใจทั่วถึงกันเพราะเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ส่วนการเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่มทั้ง 3 กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มทุกกลุ่มก็แสดงให้เห็นว่ากลุ่มมีความสำคัญสามารถช่วยเหลือได้จึงเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย ความถี่ในการประชุมสมาชิกและความถี่ในการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทั้ง 3 มีการประชุมตั้งแต่ 2 ครั้งและมากกว่า 2 ครั้งต่อปี จะเห็นได้ว่าการร่วมมือกันของสมาชิกดี และไม่มีปัญหาการขัดแย้งภายในกลุ่มก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบความสำเร็จ

สรุปและข้อเสนอแนะ

(SUMMARY AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยถึงสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์กลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน-เกษตรกรในจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อทราบถึงสถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
3. เพื่อระบุถึง ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จตามการรับรู้ของผู้เฒ่า (ประธานกลุ่ม) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จของจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 76 คน และผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม) จำนวน 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 79 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดสอบความตรงในเนื้อหา (Content Validity) และความเป็นปรนัย (Objectivity) เรียบร้อยแล้ว

ข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปรายละเอียดดังนี้ คือ

1. ลักษณะส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 31-40 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 44 ปี สำหรับการศึกษาชั้นพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับการศึกษาบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วงระหว่าง 50,001-100,000 บาท ต่อปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 147,410 บาท
3. ลักษณะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม มีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรทุกคน โดยมีการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง สำหรับประสบการณ์การฝึกอบรมความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและด้านการเกษตรในช่วงปี 2534 นั้นพบว่าสมาชิกกลุ่มมีจำนวนครั้งเฉลี่ย 5.8 ครั้งต่อปี สำหรับข่าวสาร ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการถนอมอาหาร, การแปรรูปอาหารในช่วงปี 2534 ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับข่าวสารจากเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร
4. สถานการณ์ของกลุ่มในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยศึกษา 3 องค์ประกอบ พบว่า ด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่รับรู้ว่ ผู้นำมีสัมพันธภาพในระดับที่ดีกับสมาชิก สำหรับความชัดเจนตามโครงสร้างของงานนั้น พบว่ามีความชัดเจนของงานในระดับสูง โดยกลุ่มมีขั้นตอน มีการแบ่งงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการชี้แจงก่อนและระหว่างปฏิบัติงาน และมีขอบเขตของงานที่ชัดเจนทำให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ สำหรับอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำนั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มมีอำนาจตามตำแหน่งอยู่ในระดับต่ำ

5. ลักษณะของกลุ่มตามการรับรู้ของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ประธานกลุ่ม) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะต่างๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ อายุของกลุ่มซึ่งพบว่ากลุ่มทั้ง 3 มี อายุใกล้เคียงกัน สำหรับจำนวนสมาชิกปัจจุบันและจำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้งทั้ง 3 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกน้อยทำให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นและมีความพึงพอใจในการดำเนินงานกลุ่มสูงกว่ากลุ่มที่มีขนาดใหญ่จำนวนสมาชิกมาก สำหรับการเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า มีการเปลี่ยนแปลง คือ มีสมาชิกเพิ่มขึ้น ก็แสดงว่าสมาชิกที่อยู่นอกกลุ่มสนใจคิดแล้วว่ากลุ่มจะต้องช่วยเหลือเขาได้ จึงเข้าสมัครเป็นสมาชิกเพิ่ม ส่วนความถี่ในการประชุมสมาชิกและความถี่ในการประชุมคณะกรรมการ กลุ่มทั้ง 3 มีการประชุมตั้งแต่ 2 ครั้งและมากกว่า 2 ครั้งต่อปีขึ้นไป ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการเรียกสมาชิมาประชุมกลุ่มบ่อยครั้ง และสม่ำเสมอในรอบปีหนึ่ง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกและคณะกรรมการมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ที่จะสรุปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมีประโยชน์ต่อกลุ่ม และยังสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ดังนั้น การประชุมสมาชิกและคณะกรรมการจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ในด้านการร่วมมือกันของสมาชิกทั้ง 3 กลุ่ม สมาชิกให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีและไม่มีปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม ผลการศึกษาก็จะสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จได้นั้น สมาชิกกลุ่มควรจะมีการร่วมมือกันเป็นอย่างดี และไม่มีปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่มก็จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้

อภิปรายผลการวิจัย

(Implications)

การศึกษา เรื่อง สถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์กลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี ในครั้งนี้ ได้ผลสรุปซึ่งสามารถนำมาใช้ในการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ พบว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้นำ กับสมาชิกมีในระดับดีทั้ง 3 กลุ่ม เพราะสมาชิกให้ความร่วมมือกับ

ผู้นำในการทำงานเป็นอย่างดี และมีความเคารพถือไว้วางใจในตัวของผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพงษ์ ค่ายคำ (2536:84) ที่กล่าวว่า ผู้นำกลุ่มชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 จะมีความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสมาชิก เพราะพึ่งความสัมพันธ์ส่วนตัว สมาชิกให้ความร่วมมืออย่างดีด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ ชูชัย สมธิโกร (2532:57) ได้อ้างถึงบทความของ Fiedler Chemers and Maber ที่ว่า ถ้าสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้นำและสมาชิกดีแล้ว สถานการณ์เช่นนี้ มีผลทำให้ผู้นำมีอำนาจในการควบคุมสถานการณ์กลุ่มสูงหรือไม่กี่ปานกลาง

ความชัดเจนของงาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มมีความชัดเจนของงานระดับสูง เนื่องจากกลุ่มมีรายละเอียดเกี่ยวกับการทำงาน การทำกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งจะมีรายละเอียดวิธีดำเนินงานที่ชัดเจนให้สมาชิกได้ทราบ และกลุ่มมีการติดตามงาน ซึ่งตรงกับการศึกษาของ สมพงษ์ ค่ายคำ (2536:52) ที่ว่ากลุ่มชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 มีความชัดเจนตามโครงสร้างของงานในระดับสูง เนื่องจากกิจกรรมกลุ่มมีการระบุเป้าหมายอย่างชัดเจน อีกทั้งมีทางเลือกหลายทางที่จะทำให้เป้าหมายต่าง ๆ สำเร็จด้วยดี และมีแนวทางตรวจสอบได้ง่าย สมบูรณ์ ศาลาชีวิน (2526:304) กล่าวว่าเพิ่มเติมว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จผู้นำต้องคำนึงถึงงานเป็นส่วนใหญ่ เป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มวิธีการใหม่ๆ มาใช้มีการกำหนดตาราง มีการอธิบายแผนงานให้สมาชิกทราบมีความตั้งใจทำงาน มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของงานเสมอ

อำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม มีอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำระดับต่ำ แต่ก็ไม่มีผลมากนักถึงกับทำให้กลุ่มล้มเหลว เพราะถ้าใช้อำนาจเกินขอบเขตก็จะก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ ฉะนั้นผู้นำจึงควรใช้อำนาจตามตำแหน่งแต่พอดี ซึ่งเป็นไปตามการระบุของ ชูชัย สมธิโกร (2532:49) ที่ว่าแม้อำนาจตามตำแหน่งผู้นำจะเป็นลักษณะหนึ่งของอำนาจการควบคุมสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งบุคคลมักคิดถึงเป็นอันดับแรกแต่ทางตรงกันข้ามกลับมีความสำคัญน้อยที่สุด

2. ลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จำนวนสมาชิกกลุ่ม ผลจากการวิจัย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกไม่มาก ผู้นำสามารถดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง สามารถมีการติดต่อประสานงานอย่างรวดเร็ว และผู้นำยอมรับ

ปัญหาความต้องการของสมาชิกในกลุ่มในการทำงานเกี่ยวกับการศึกษาของ สมพงษ์ ค่ายคำ (2536:85) พบว่า กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกมากนั้นไม่จำเป็นจะต้องประสบความสำเร็จเสมอไป และส่วนมากก็มีคะแนนไม่ประสบความสำเร็จในทางตรงกันข้ามกลุ่มที่มีสมาชิกไม่มากนัก

ความถี่ในการประชุมสมาชิก และความถี่ในการประชุมคณะกรรมการผลของการวิจัย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม มีการประชุมสมาชิกและคณะกรรมการในรอบปี 2 ครั้ง และมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป เพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการออกความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางและการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพงษ์ ค่ายคำ (2536:49) ที่ว่า การประชุมสมาชิกและคณะกรรมการอย่างน้อยครั้งเท่าใดโอกาสที่จะดำเนินธุรกิจของกลุ่มไปสู่ความสำเร็จยิ่งมีโอกาสมากขึ้น การประชุมบ่อยๆ สมาชิกและคณะกรรมการมีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่จะสรุปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมีประโยชน์ต่อกลุ่ม และยังสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดได้ทันทั่วทั้งที่

ความร่วมมือ ผลจากการวิจัย พบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม สมาชิกให้การร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมพงษ์ ค่ายคำ (2536:18) สรุปว่า กลุ่มเกษตรกรที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น สมาชิกกลุ่มควรมีความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่ง จีรพรรณ กาญจนะจิตรา (2528:264) ได้อธิบายว่า การทำงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ร่วมใจของบรรดาสมาชิกที่อยู่กับกลุ่ม (cohesiveness) ซึ่งหมายถึง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หากสมาชิกในกลุ่มมีความร่วมมือสูง ก็จะทำให้ปฏิบัติงานได้ดีและประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงลักษณะส่วนบุคคลและสถานการณ์กลุ่มของแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสถาบันกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่นๆ ของจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อให้กลุ่มอื่น ๆ ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนี้

1. ระดับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสถาบันเกษตรกร

1.1 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสถาบันเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรระดับจังหวัด และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรระดับอำเภอ ควรจะมีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ให้มากกว่าปัจจุบัน เพราะการติดต่อกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากครั้ง จะทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้สึกว่า เจ้าหน้าที่ให้ความสนใจกับกลุ่มของตน และไม่ทอดทิ้งกลุ่มทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นมากขึ้น

1.2 เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรระดับอำเภอ ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านแปรรูป และถนอมอาหารจากหน่วยงานอื่น ๆ มีส่วนร่วมเช่น อาจารย์จากสถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัด หรือบุคคลที่ประกอบอาชีพทางการถนอมอาหาร, แปรรูปอาหาร มาให้ความรู้ และเทคนิคในการถนอมอาหารให้กลุ่มฟัง และฝึกปฏิบัติ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และคุณภาพให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรควรมีการวางแผนเกี่ยวกับการตลาดที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายโดยเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรควรมีการประสานงานกับผู้นำ (ประธานกลุ่ม) ในการวางแผน และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพราะผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาจำหน่ายไม่ได้ กิจกรรมของกลุ่มก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ และถ้าผลิตออกมาแล้วจำหน่ายได้สมาชิกก็กำลังใจในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่อไป

1.3 เจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตร ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรหาทางกระตุ้นให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ โดยพาไปทัศนศึกษาดูงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนากลุ่มของตนไปสู่ความสำเร็จ

1.4 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสถาบันเกษตรกรระดับจังหวัด ควรจัดการฝึกอบรม หรือสัมมนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยใช้ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมาเป็นวิทยากรในการอบรมให้ผู้เข้าร่วมการอบรมพึงประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

1.5 ในการจัดงานสัปดาห์แม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัด ควรจะมีการจัดนิทรรศการเพื่อนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตออกมาเผยแพร่ ให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ ได้เห็นผลงานเพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติตามได้

2. ผลการวิจัย พบว่า พันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกอยู่ในระดับดี กลุ่มมีความชัดเจนตามโครงสร้างของงานระดับสูง และอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำในระดับต่ำนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ ดังนี้

2.1 สัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิก โดยผู้นำ (ประธานกลุ่ม) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรจะให้ความร่วมมือกับสมาชิกในการทำงาน และให้ความช่วยเหลือสมาชิกภายในกลุ่มเมื่อได้รับความเดือดร้อนโดยสร้างความสามัคคีกลมเกลียวภายในกลุ่ม ประการสำคัญ ผู้นำกลุ่มควรยกย่องความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิก ยอมรับการติชม หรือข้อเสนอแนะจากเพื่อนสมาชิก และควรจะเป็นบุคคลที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

2.2 ความชัดเจนตามโครงสร้าง โดยกลุ่มควรมีรายละเอียด วิธีดำเนินงานที่ชัดเจนให้สมาชิกภายในกลุ่มรับทราบ มีการชี้แจงก่อนและหลังระหว่างปฏิบัติงาน ถ้ากลุ่มมีกิจกรรมที่เป็นงานใหญ่ควรแบ่งเป็นกิจกรรมย่อยให้สมาชิกได้ช่วยกันทำงาน พร้อมทั้งมีการติดตามงานตรวจสอบความก้าวหน้าของงานอยู่เสมอ

2.3 อำนาจตามตำแหน่งของผู้เฝ้า โดยที่ผู้เฝ้า (ประธานกลุ่ม) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่ควรใช้อำนาจตามตำแหน่งมากเกินไปให้ยึดหลัก การปกครองระบบประชาธิปไตย ให้ทุกคนมีสิทธิในการออกเสียงในที่ประชุมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร และควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
(recommendation for future study)

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ สถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์ของกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรีเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรจะขยายพื้นที่ในการวิจัยให้ครอบคลุมหลายจังหวัด จะทำให้ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่องานพัฒนาสถาบันเกษตรกรมากยิ่งขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้ เฉพาะสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์ของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรีเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึง ทักษะคติของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรต่อความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาคกลาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของภาคกลาง และภาคอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กังสดาน เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2533. การพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษตรสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2518. เอกสารดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษตรสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2520. การพัฒนาสถาบันเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษตรสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2528. เอกสารดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษตรสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ฝ่ายเคหกิจเกษตร. 2530. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษตรสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2533. เอกสารส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษตรสัมพันธ์.
- กรรณิกา ภูประเสริฐ. 2527. จิตวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกวิท พวงงาม. 2527. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- จารุวรรณ เสมอวงษ์. 2528. ความรู้และบทบาทในการผลิตมันสำปะหลังของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดชลบุรี. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. 2528. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสังคมวิทยา-มนุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ถวิล ธาราโกชน. 2526. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชูชัย สมितिไกร. 2532. ค้นหาความเป็นผู้นำและประสานให้เข้ากับสถานการณ์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซี เอ็ด ยู เต ชัน จำกัด

- นำชัย ทนุผล. 2529. วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นำชัย ทนุผล และสุนิล ทนุผล. 2531. การพัฒนาชุมชนหลักการและยุทธวิธี. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นำชัย ทนุผล และสุนิล ทนุผล. 2533. ภาวะการนำของผู้นำกลุ่มเกษตรกรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- พิงพิศ ตุลยพัชร. 2525. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัฒน์ บุญรัตนพันธ์. 2527. การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพรัตน์ เดชรินทร์. 2526. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัชนิกร เศรษฐ. 2528. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง. 2527. จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ศึกษาจำกัด.
- สมศักดิ์ คำศรี. 2522. รู้กับวิชาชีวะ กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สุชา จันทรเฒ. 2521. จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยา, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสภณ ชูพิบูลย์. 2521. จิตวิทยาสังคมประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์สูตรไพศาล.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี. 2534. รายงานข้อมูลสถิติการประกวดกลุ่มปี 2534. สิงห์บุรี.
- สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. 2526. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : ล้านนาการพิมพ์.
- สมพงษ์ คำยคำ. 2536. ภาวะการนำของผู้นำกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. เชียงใหม่.
- อุดร ตันติสุนทร. 2532. ลัทธิโครงการร่วมระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงศึกษาธิการเรื่องอาชีพเกษตร. 20 พฤศจิกายน 2532. กรมส่งเสริมการเกษตร.

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเพื่อศึกษา

แบบสัมภาษณ์

สถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกและสถานการณ์กลุ่มของกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสิงห์บุรี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....กลุ่มแม่บ้านเกษตร.....

อำเภอ.....จังหวัดสิงห์บุรี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2535

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....รหัสคอมพิวเตอร์

[] [] [] 1-3

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย _/ ลงในวงเล็บและเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. อายุ.....ปี	[] [] [] 4-5
2. ระดับการศึกษา (จำนวนปี).....	[] [] [] 6-7
3. ประสบการณ์ในการอบรมในรอบปีที่ผ่านมา	
ปี 2534	
<u>ครั้ง</u>	<u>เรื่องที่อบรม</u>
1	
2	
3	
4	
5	
6	
รวม	
4. รายได้ทั้งเป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสดในช่วงปี 2534	[] [] [] [] [] [] 10-15
.....บาท	

5. เมื่อท่านมีปัญหาทางด้านการถนอมอาหาร หรือต้องการ
รับข่าวสารใหม่ ๆ ท่านมักจะไปศึกษาหาความรู้จาก
ใครมากที่สุด	
5.1 เพื่อนบ้าน	[] 16
5.2 เจ้าหน้าที่เคหะกิจเกษตร	[] 17
5.3 พ่อค้าในท้องถิ่น	[] 18
5.4 อ่านจากเอกสารสิ่งพิมพ์	[] 19
5.5 ฟังวิทยุ	[] 20
5.6 ดูจากโทรทัศน์	[] 21
5.7 อื่น ๆ ระบุ.....	[] 22
6. ท่านเคยติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหะกิจหรือไม่
ติดต่อ.....ครั้งต่อเดือน	[] [] 23-24
ไม่ได้ติดต่อเพราะ.....	

ตอนที่ 2 สถานการณ์ของกลุ่ม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ

1. สัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิก
2. ความชัดเจนของงาน
3. อำนาจในตำแหน่ง

คำชี้แจง : กาเครื่องหมาย _/ ลงในช่องว่างด้วยข้อความซึ่งใกล้เคียงความรู้สึกของท่าน

1. ทดสอบสัมพันธภาพระหว่างผู้นำ (ประธานกลุ่ม) กับสมาชิก

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่ตัดสินใจ	ไม่เห็นด้วย	
1. สมาชิกทุกคนในกลุ่ม ให้ความร่วมมือกับประธานกลุ่มในการทำงานกลุ่ม ให้ลุล่วงได้ด้วยดี				[] 37
2. เมื่อมีกิจกรรมกลุ่ม ประธานกลุ่มและสมาชิกทุกคนมีความเห็นคล้อยตามกัน พร้อมทั้งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในกิจกรรมนั้น ๆ				[] 38
3. สมาชิกทุกคนให้ความไว้วางใจและนับถือประธานกลุ่ม				[] 39
4. ความสัมพันธ์ระหว่าง มวลสมาชิกด้วยกันดี เมื่อสมาชิกคนหนึ่งมีกิจกรรมอีกคนหนึ่งจะช่วยเหลือ				[] 40
5. สมาชิกคนในกลุ่มจะช่วยกันทำงานของกลุ่มให้ลุล่วงได้ด้วยดี				[] 41
6. บรรยากาศในกลุ่มนับว่าอบอุ่น เป็นมิตร และมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี				[] 42

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่ตัดสินใจ	ไม่เห็นด้วย	
7. ภายในกลุ่มมีการติดต่อประสานงานกัน เป็นอย่างดีระหว่างสมาชิกด้วยกัน				[] 43
8. สมาชิกของกลุ่มมักมีข้อขัดแย้งในการทำ กิจกรรม				[] 44
9. สมาชิกภายในกลุ่ม มีความขัดแย้งกับ ประธานกลุ่ม				[] 45
10. เมื่อบางกิจกรรมของกลุ่ม ไม่ประสบความสำเร็จ สำเร็จตามเป้าหมายสมาชิกจำตำหนิประธาน				[] 46
11. สมาชิกกลุ่มมักจะ ให้ความช่วยเหลือและการ สนับสนุนที่ดีในการทำงานกลุ่มให้สำเร็จ				[] 47
12. สมาชิกภายในกลุ่มมักมีปัญหาในการอยู่ร่วมกัน				[] 48

2. แบบทดสอบความชัดเจนของงาน

คำชี้แจง : กาเครื่องหมาย _/ ลงในช่องว่างด้วยข้อความซึ่งใกล้เคียงความรู้สึกของท่าน

ข้อความ	ทุกครั้ง	บางครั้ง	มีน้อยครั้ง	ไม่มีเลย	
1. งานหรือกิจกรรมของกลุ่มนั้น ได้มีรายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานทุกงานหรือไม่					[] 49
2. เมื่อการทำงานแต่ละงานของกลุ่มมีบุคคลที่รู้งานมาให้คำปรึกษาหรือบอกวิธีการทำงานนั้นๆ หรือไม่					[] 50
3. ในการทำกิจกรรมหรืองานกลุ่มนั้น ได้มีขั้นตอนการทำงานบอกเป็นขั้น ๆ เป็นแนวทางในการทำงานหรือไม่					[] 51
4. ถ้ากิจกรรมหรืองานของกลุ่มที่เป็นงานใหญ่ ๆ นั้น ได้มีวิธีการที่จะสามารถที่จะแบ่งกิจกรรมออกเป็นงานย่อย ๆ หรือไม่					[] 52
5. ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแต่ละครั้ง ได้มีรายละเอียดวิธีดำเนินงานที่ชัดเจนหรือไม่					[] 53
6. ในการทำงานแต่ละกิจกรรมนั้น เมื่อสำเร็จแล้วจึงพบะถึงหนทางแก้ไขที่ถูกต้อง					[] 54

ข้อความ	ทุกครั้ง	บางครั้ง	มีน้อยครั้ง	ไม่มีเลย	
7. ในการทำกิจกรรมของกลุ่มแต่ละครั้งมีการตกลงเกี่ยวกับมาตรฐานของงานนั้น ๆ ให้เป็นที่เข้าใจหรือไม่					[] 55
8. การติดตามงานหรือกิจกรรมได้มีการจัดทำหรือไม่					[] 56
9. ประธานกลุ่มและสมาชิกมีการปรึกษาหารือไม่ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการทำงานหรือไม่					[] 57

3. คำถามสำหรับทดสอบอำนาจตามตำแหน่งของผู้นำ (ประธานกลุ่ม)

คำชี้แจง : กาเครื่องหมาย _/ ลงในช่องว่างด้วยข้อความซึ่งใกล้เคียงความรู้สึกของท่าน

ข้อความ	สามารถ	ไม่สามารถ	
1. ประธานสามารถทำการตัดสินใจในการทำงานหรือกิจกรรมของกลุ่มได้หรือไม่			[] 58
2. ประธานสามารถสั่งมอบหมายงานให้กับสมาชิกได้หรือไม่			[] 59
3. ประธานสามารถจะลงโทษสมาชิกกลุ่มที่ฝ่าฝืนระเบียบของกลุ่มได้หรือไม่			[] 60
4. ประธานสามารถให้รางวัลแก่สมาชิกที่ช่วยให้งานของกลุ่มสำเร็จเรียบร้อยดีหรือไม่			[] 61
5. ประธานสามารถไล่สมาชิกที่ไม่ซื่อสัตย์ออกจากกลุ่มได้หรือไม่			[] 62

ตอนที่ 3 ลักษณะของกลุ่ม

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในวงเล็บและเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. อายุของกลุ่มตั้งขึ้นถึงปัจจุบันเป็นเวลา.....ปี	☐ ☐ 25-26
2. จำนวนสมาชิกกลุ่มในปัจจุบัน.....คน	☐ ☐ 27-28
3. จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง.....คน	☐ ☐ 29-30
4. การเปลี่ยนแปลงขนาดกลุ่ม	
☐ เพิ่มขึ้น	☐ 31
☐ ลดลงเพราะ โปรดให้เหตุผล.....	
☐ เท่าเดิม	
5. ความถี่ในการจัดประชุมสมาชิกปี 2534	
☐ ไม่มีการประชุม	☐ 32
☐ ปีละ ☐ ปีละ 2 ครั้ง ☐	
6. ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม	
☐ ไม่มีการประชุม	☐ 33
☐ ปีละครั้ง ☐ ปีละ 2 ครั้ง	
☐ มากกว่า 2 ครั้ง/ปี (ระบุ)ครั้ง	
7. กลุ่มของท่านเคยดำเนินการประกวดกลุ่มดีเด่นหรือไม่	
☐ เคยระดับ.....	☐ 34
☐ ไม่เคย	
8. ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในกลุ่มตามความเห็นของท่าน	☐ 35
☐ ดี	
☐ พอใจ	
☐ ไม่ดี	
9. ในกลุ่มของท่านมีความขัดแย้งกันทางความคิดระหว่างท่านกับสมาชิกอื่น ๆ ด้วยกันหรือไม่	
☐ มีเรื่อง.....	☐ 36
☐ ไม่มี	

ประวัติการศึกษา

ชื่อ - สกุล : นายประสาธ คำชื่น
 วัน เดือน ปีพุทธศักราชเกิด : 14 มกราคม 2498
 จังหวัดที่เกิด : ชัยนาท
 การศึกษา :

วุฒิการศึกษา	สถานบันการศึกษา	ปีพุทธศักราชที่จบการศึกษา
มัธยมศึกษาตอนต้น (มศ.3)	โรงเรียนสรรพยาวิทยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท	2517
ประโยควิชาชั้น (แผนกเกษตรกรรม)	วิทยาลัยเกษตรกรรมอุตรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี	2519
ประโยควิชาชั้นชั้นสูง (แผนกเกษตรกรรม)	วิทยาลัยเกษตรกรรมพระนคร ศรีอยุธยา	2521
ครุศาสตร์บัณฑิต (คบ.)	วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา	2526
ปริญญาเทคโนโลยีการเกษตร มหาบัณฑิต (สาขาส่งเสริมการเกษตร)	สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	2537

ประวัติการทำงาน : เจ้าหน้าที่งานการเกษตร 2 สำนักงานเกษตรอำเภอบางระจัน
 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี 2521
 : เจ้าหน้าที่งานการเกษตร 6 สำนักงานเกษตรอำเภอบางระจัน
 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ปัจจุบัน